

LADISLAV KLÍMA

CHOLUPICKÝ DEN

LADISLAV KLÍMA

CHOLUPICKÝ DEN

Ilustrace: Jiří Kolář

Grafická úprava: OLD. HAMERA

Milí přátelé,

předkládáme vám dopis českého filosofa Ladislava Klímy nazývaný Cholupický den; byl napsán 20. V. 1914 a adresován ing. Antonínu Pavlovi. Tento text pokládáme z hlediska pochopení Klímovy filosofie za nejvýznamnější. Stejně důležitý je i první dopis napsaný 13., 14., 15., IV. 1914, ze kterého, aby byla zachována myšlenková kontinuita, citujeme v úvodu několik pasáží.

D. Z.

(Citace z prvního dopisu ze 13. 14. 15. IV 1914)

Vzácný příteli!

... V Očích se mi zatmělo, takže musil jsem usednout, když 1911 spatřil jsem po 3/4letém odloučení od kunratického lesa svatá místa mezi Libuší, Dvory, Lhotkou a Cholupicemi ... : místa, která čarovně slila se v jedno strašidelné tělo s přechetnými okamžiky božskosti, hodinami hřimavé slávy a letu, týdny vznešenosti let 1907 až 1911 – – kdy mé já v Já Věčného Vítězství, Summi, Všeho a Jediného, Nihilentis přesešší, nezměrně vysoko nad světem světla i myšlenky se vznášející, vše **jen** za kusy Svě vlastní Záře považující, jen Sebe samé v Sebeobjeti afirmovalo, vše chtějíc, protože nic již nechťejíc, **vše** féericky mimo existimismu ... vidíc, protože v sobě ... R. 1909. v pátek 13. srpna, – duae negationes fortius affirmant! – to bylo, když v lese Kamýku, ve mdlé, dusné záři řidkým, bílým závojem obestřeného 4 1/2 hodinného slunce, vyzářila ze mne, po 2letých nábězích, nejmělejší, nejstrašnější, nejvyšší z myšlenek, jež člověk kdy měl: **být již v tomto životě v podstatě vskutku a cele a plně, Deus, creator omnium!** již zde v podstatě **jednat**, jak On jedná v nejryzejším svém stavu! – a spolu poznání, že cíl tento, pro každého dosavadního člověka non plus ultra šilenství, je zcela samozřejmý a dosažitelný ve smyslu mého aparentismu, existimismu ... – a ovšem egosolismu. – A od té doby držela mne tato myšlenka myšlenek v démantovém zajetí a bude mne držet věčně a já Ji! *) V bájný květ nejvyššího kladu volnosti, agresivity rozvila se tenkrát přízní spravedlivého osudu má laboriozní existence, předurčená hlavně k defensivě, orání v granitu – k monstrosním bojům s neuchopitelnými příšerami, lidem vůbec neznámými, jimž však jednou, až zavládne pravá svědomitost a poctivost myšlení a opravdovost a souverainneta vůle, polovice lidstva podlehne ... Řekl jsem Vám již, kdo jsem: první záblesk Nesmírného Dne, jeden z avantgardy přicházející a daleké armády anthropotheity, jeden z četných snad ptáků, kteří v únoru ještě daleko na

*) „Singularní pološilenec, polozločinec,“ řeknou polovolové, polopsi, singularní jako moucha domácí, „jak to, že největší duchové lidstva na tu jeho „nejvyšší myšlenku“ nekápli?“ Pah! největší duchové, tento řetěz galejníků, k sobě navzájem a ke galeře řetězem připoutaných! ... Dřív či později budou myšlenky mé: divoký skepticismus, absolutní nihilismus, logismus, ludibrionismus, kontradikcionismus, effrenismus, egosolismus, oneirismus, **absolutní Egoeismus etc.**, s nekonečností aspektů, které se s výší jejich otvírají – nad zemi hřmít jak žádný dosud uragan nehřměl. – Dovedete patřičně ocenit otevřenost, s níž vše sděluju? ... Ostatně nečinil bych tak, kdyby mně teď nebylo vše lhostejno.

sever přilétají a šmahem časně hynou; z paradoxních jen oráčů, jiným sklizeň a slávu připravujících, sebe téměř nikdy nerozluštějších, svůj dosah a význam nepoznavších, za špatné, chorobné se zaměňujících, své tajemství a poklady do hrobu s sebou beroucích . . . – Tedy: do království božího vkročil jsem jen očima, ne nohou však . . . Cíle svého: perpetuovat, organicky si inokulovat boží stav, jsem zatím nedosáhl, – hrom mně do hloupé palice praštil tisíckrát držel jsem to už zrovna v hrsti, od Adama neměl nikdo takové příčiny k vzteku! Předčasná vůle má našla špatný nástroj v myšlení mém, k jiným průpravným bojům odsouzeném, jimi zchaotisovaném a rozdrásaném, jako Alexandros ve své armádě v Indii, když chtěl dobýt svět . . . A několikaleté zběsilé, vše znásilňující útoky (můj čestný titul zní: Invitae stuprator Minervae) zesílily oslabení a rozvrat; prašivá soldateska jala se plnit stany imperátorovy . . . Advesperavit . . . Prozřán sice, jako po západech takových ani jinak být nemůže, soumrak můj červánkem . . . – i noc má byla by jen petrohradskou nocí, ale proč být vespertilionem, možno-li stát se orlem? Advesperavit . . . Lůza, jaká nebyla by se směla u mne dříve objevit, navštěvuje mě zaneřádané pokoje. Příšery z pekla bušivají k půlnocím na má okna . . . Dračí setby vzházejí. Výše mstí se za pokusy vystoupit na ně. A objevují se symptomy, jako by můj starý, slepý pes: osud, nechtěl už poslouchat a aportovat. Víte-li pak, kmotře, proč neudělal jsem to, co za těchto okolností zdá se samozřejmým: jít si lehnout – ? Předně z pomstychtivosti: ó aspoň některé Rödelsführer mé soldatesky v okovech uzřít a umřít! Dále vzal jsem si k srdci Březinova cukrkandlová slova: „Kdo ze života odchází, podoban je nemocnému, jenž od lékaře nad ložem jeho stojícího ke stěně se obrátí“ (sic ferme). Namítl jsem si sice, že by mnohý zemřevší nemocný na živu byl zůstal, kdyby se byl k doktůrčeti vždy obrátil prdelí; že práci lékařovou je přechasto jen udržet pacienta nevyléčitelného, aby co nejvíce let na loži probřečel, prořval, prohnul, prosral do prádla; že Dr. Animální Život je pod dvojitou maskou: vrchní vampýři a spodní lékařskou ve skutečnosti nakonec přec jen první: příšerným vampýrem, vysušovatelem duší, že Bř. strhl sice masku prvního zdání – ale druhé už uvěřil . . . ; že tato jeho poněkud špitální a pudová filosofie s ne právě přísnou filaletheii považuje tenhle život – okamžik, život – mořskou kapku, s mořem v jedno splývající, za celek příliš v sebe uzavřený a hotový . . . ; že není vůbec, ve věčné korelační undulaci, ztrát, že vše myslitelné se ve světě i jednotlivci zrealisuje, že tedy lhostejno, co se děje; že nutné je svatým, že vše, co člověka potká, po jediné úzké stezce vede k Nejvyššímu, tj. dosažení Všeho. Etc. Ale tu, za třetí, četl jsem, co Zosima, ideál Dostojevského, povídá: že nejnešťastnější ze

všech duší jsou duše sebevrahů, že sebevraždinka je, – ó Empedoklee. Lukurgu, Hannibale. Uticenský. Napoleone! – vrchol ničemnosti a že dle ruského mužíka je hřích za lotry tyto se modlit . . . A konsternován, cor contritum quasi cinis! zanechal jsem satanských těch myšlenek! Vzpřímilo mne sice Zosimovo ujištění, že přesto „odváží se“ přece jen za ně se modlit, – ale hned přerval radost mou záchvat ukrutného blití. Chcete-li, monsieur, spatřit všechnu možnou depravovanost ve foku, – v tomto „odvažuju se“ (sic aut peius etiam) ji máte: toť bájná afflorescence křesťanství. Jen v člověku, který je hovado: hovado rozumem, hovado citem, hovado pudy může se vůbec vynořit . . .

V ní a podobných je klíč k podstatě Dostojevského této fantastické akumulace nejvyššího a nejnižšího. Začátečník v odhalování povah, nacházejí v D. to nejsublimější: nejsmělejší myšlenku, propastné pohledy do duše, volnost ducha, souverainní smích a pohrávání si, zločinnost, cyničnost, výšlehy heroismu a divinity, pomysli si, že má před sebe vznešeného ducha. Zaráží jej výjimečný, eruptivní ráz projevů těchto; ještě více, že Dostoj. aspoň na oko, málo si je cení, jim se vysmívá a nadává; napadne jej dokonce: hledí-li člověk ten na to co mně platí za nejlepší, a čeho je přece hvězda, která jednou ještě těžce zasáhne v osudy lidstva! démonický Caesar nebeské armády: optické mlhoviny, v jejímž středu, pohybující se plíseň. vegetujeme! . . . Rád bych dál o něm, ale umínil jsem si držet se jen pěti themat. A tak vrátím se zase k své osobě. A sice . . .

Budu vypravovat historii památného „cholupického dne“, 1. října 1910. Neboť musím tyto dny stále naň myslit, chci válet se ve večerních červánkách upomínek a epismu, této doméně žvástu a jeho praotce a arcimistra Homéra. – Nuže: koncem září 1910 dokončil jsem se zdarem, aspoň zdánlivým, vše, co mne po 1 1/2 roku zaměstnávalo. Skončena vzteklá nelidská zápolení, všechna pensa oddělena: jako uzavřený účet ležel za mnou celý minulý život, na prahu nového jsem stál. Tenkrát měl jsem vytvořenu teorii, že dosavadní život můj rozbíjí se na 4 vždy 8leté periody, ostře od sebe se lišící. I ustanovil jsem, že chci mít oktonium páté takovým a takovým: určil jsem každému jeho roku i měsíci určitý a přesný obor činnosti, význam i ráz; „tak to musí být“, rozkázal jsem; „nebyla-li dosavadní oktonia čirým dilem mé vůle, teď tomu již tak nesmí být!“ Smějete se? budiž Vám to přáno! Ale dočkáme se ještě zvláštnějších věcí, než je poslušnost několika mizerných let k rozkazům vůle, až suverénní vůle a vskutku hluboká psychologická introspekce dosednou na trůn v lidské pšyše, dosud dobytčí instinktivitou okupovaný. Ovšem neobejdou se počátky všeho velkého bez chybných kroků, směšností a „bláznění“, vždyť neobejdou se bez toho ani

pokusy o pěstování asijských rostlin na půdě naší. – A rozhodl jsem se, že vtrhnutí do 5. oktonia slavit budu 1. X., o 3. hod. odp. na posvátném místě, co nejsollenněji, s vlajicemi prapory, za víření bubnů a řvání fanfár. – O 1/2 3 jsem vyšel. Solva ze vrat vykročím, spatřím hned před sebou hovno jako prase. Již vznášela se nad ním má levá noha ... mohl jsem je zcela dobře překročit, ale v náhlé dementaci, Bohem mi seslané, – nevím, jak se to stát mohlo! – šlápl jsem celou nohou do něho ... Vir prudens byl by se teď vrátil domů, na chvíli usedl, obul jiné, neinfluované: **nepředpojaté** boty, a dával dobrý pozor, aby podruhé do hovna toho nešlápl. Já však, tohoto ominis, jež Bůh sám položil na cesty mé, ve zpyšnělosti své nedbaje, šel jsem dále, jako by se docela nic nebylo stalo! – Octl jsem se v polích. Čarovný den! Ni obláčku na nejčistším azuru, ni větěrku v teplém, hnilobně sladce vonném vzduchu, velebné ticho na zemi i na nebi, na všem ona slavně, sladce melancholická, nevyslovitelná nálada jasného středního odpoledne říjnového, kdy mysticky mocně vane zase vzduchem dech Boha, nízko k zemi neviditelně se snesšího v tyto svaté magické hodiny ...

■ Ale končím, abyste to už konečně četli. Jelikož mne to amusovalo, napíšu Vám snad dokončení, dost ještě dlouhé, budete-li si přát. Tento dopis smíte uveřejnit za 10 zl. honoráře. I nehloupější dřevák neupře mu jistou interesantnost a „cenu pathologičnosti“. Sto škrtů dovolím, – Vy, rozsáhlý rádče, jenž máte mne pořád k tomu, abych si vydělával na živobytí docela upřímným psaním. „Próza, schválnost ...“ Hu, messieurs, pak by byly pózou a schválností fantasie, kterým se oddáváte při onanování ... hordo otroků! co jde nad vrozenou vám krotkost a způsobnost, nemůže být ovšem nic jiného než schválnost a póza ... – Odpusťte, že jsem se opozdil, byl jsem příliš zaměstnán a v chaotickém stavu. Kor. listek jsem dostal: díky! ... Co jste říkal „křížové cestě a kaluži“ p. Van.? Doufám, že jste se zasmál a nezlobil. Penize přišly. Pozdravuju p. Bittermanna! A Vám zdar při práci a poté klid a volnost přeje

v úctě oddaný
Ladislav Klíma

13., 14., 15. IV. 1914

Velmi milý příteli.

Pokračovat ve fejetonistickém projednávání onoho patera nebudu. Mělo to svůj čas; teď, když tolik doby od něho minulo, bylo by to křivou nepřirozeností. Nevadí: Vaše charakteristika o Karamazovi zasluhuje samostatného a seriosního traktování; s radostí promínete další explikaci furismu; nešlechtně by bylo bušit dál do onoho deplorableního mrzáka, jehož dnešní prkenné trojčení má původ snad v tom, že bylo několika soudnými lidmi ubožáku do hlavy nasazeno, že je mužem velkého významu, nesvědomitě, jako když 1/metrovému hrbáčku namluví jeho kamarádi, že každá žena je hned do něho zamilována; nevím, co vidí na něm ad ex. Chalupný, jehož věta bývá obsažnější a samostatnější než sáhodlouhé produkty toho pustého, typicky profesorského mozku. Rozmýšlel jsem se mezi tematy zcela novými a dokončením „cholupického dne“; rozhodl cit povinnosti: dokončit načaté a ještě jiné důvody. . . . Doufám, že bude Vás to misty zajímat, třeba jedná to stále protivně o mně. Je to kus **skutečné** psychologie člověka: pět, šest mendaciorum poeticorum,*) nečetné adaptace a přemístění, trochu kostymování a několik duchu celku odpovídajících výplní mezer ve vzpomínkách nefalšují podstatu věci. Dichtung z části. Wahrheit je to celé.

Za čarovného odpoledne tedy spěchal jsem k místu slavného vjezdu v dobré náladě. Duši hřměl tehdy složený Český pochod: neohusitský, egosolistní, proti němuž, jak jsem jej jednou slyšel, je nejmohutnější hudba chrastěním chlapecké velikonoční řentačky proti řevu lva; průtrž hromů. . . . a dal jsem se na jih od Dolů, delšího to údolí pustého a tajemného. Snad vlivem langoureusního odpoledne hymnus brzo ztichl a ustoupil mírnému snění. . . . Mé vigilie počaly v něm dřímát a tak se stalo, že u lesičku, jehož majitelem je Mr. Václav Bláha, napaden jsem byl čtyřmi mými čerty, jménem: Důkladnost, Neomezenost, Uminěnost, Ještě a ještě dál. Ihned jsem poznal, že věc je nadmiru vážná. Jen čtvrt hodiny času a čtvrt hodiny cesty dělily mne od doby a místa, kde a kdy bylo, jak rozkaz zněl, nutno slavit Introitus a se starými ďábly na zádech nemohl jsem přece vkročit do nového oktonia. S celou silou zahájit jsem boj.

**) Dopsav to, vidím, že je jich víc; vnitřní pravdě to ovšem pořád nevadí, ale kdo nechce přijít na štir s vnější, tomu radím, aby nepsal romány, zvláště fantastické*

Nebudu se o něm rozepisovat, nerozumněl byste: lidstvo neví, co je Důkladnost, že je se svým strašným bratrem Ještě a ještě dál dítětem Neomezenosti, že oppositum Neomezenosti zove hovadskost, že Uminěnost je jiskra boží v člověku, podivně ovšem se třepotající: stat pro ratione voluntas . . . Má devise krále králů: suprema naturae lex Mea Voluntas

Když blížil jsem se k cíli: jistému skalnímu tesu, bylo vítězství téměř mé; jen slabý oddíl nepřátelských kladl ještě odpor. Tu spatřím asi 150 kroků stranou od lesa několik lidí, nevím co na zemi tropicích . . . Na něco takového nebyl jsem připraven: dříve nikdy téměř neviděl jsem v místech těch člověka. Silná rozladěnost z toho vzniklá zavínila, že dochazel jsem k útesu nezvítěziv dosud. Dále jít bylo nemožno. I kráčel jsem pomalu zas nazpět asi 50 kroků a zase skoro ke skále a zase nazpět, stále prudce bojuje. Ale vědomí nepatřičnosti a směšnosti toho, spěch, lidé opodál: vše to činilo bojování mě nervosním a špatným. Lidé nechali své práce a čuměli na mne; to koncentrovanost mou příliš nezvýšilo. Situace stávala se nesnesitelnou, myšlení chaosem z mlh.

A tu v zoufale napětí síl zvítězil jsem jistým zmetkovitým vítězstvím, spočívajícím hlavně v křečovitém namluvení si, že bylo zvítězeno. Čelo jsem měl zpocené všechny údy ducha se chvěly, ale břemeno přece jen spadlo mně se zad.

■ ■ Vir prudens byl by teď místa tato opustil a vrátil se k nim za půl hodiny, až duch zas ozdraví a lidé snad odejdou, ale rozkaz zněl: že vjezd musí být odbyván o 3. hodině a ta právě byla. Bez meškání záměřil jsem ke skále, stanul jsem pod ní, mávl rukou. Jak jsem introitus dál slavil, neřeknu. Příliš příšerné zdálo by se to vám, lidičkám.

V této náladě a v těchto okolnostech dopadlo to co nejhuře. Bohové se chechtali a já sám: když čtvrt hodiny později na **slavnost tu jsem myslil**, dostal jsem z toho v jistém lomu mladé: čtyři hezká jehňata. Tři z nich žijí dosud, mravně v bázni boží, a vzkazují vás pozdravovat.

Pět minut trval introitus a jeho dozvuky . . . Po dobu tu chodil jsem ponejvíce, jako dříve před skalou, teď pod ní sem tam, sem tam. „Mladej pane – me – ba –“ zaslechl jsem, kronikařsky verně referuje, volat jednu z žen. Půda páčila tak pod nohama, že podešve mě zuhelnatěly . . . Ocen synu, otevřenost mou. „Neni to méchancetě a zločin, jejichž vyznání je nejtěžší, c'est le ridicule“, povídá Rousseau, vyznav se, že největší tužbou jeho je dostávat od ženských na prdel: osel . . .

Nejhorší věcí na vjezdu tom bylo, že jeho existence byla problematická: že v nejistotě jsem byl, odbyl-li se vskutku, jsem-li již v pátém, či dosud v čtvrtém

osmiletí. Trápilo mě to už pod skalou, ale namluviv si ve vzácné u mne jen v největší nouzi vzbuzené, všechny prapory zahazující lhostejnosti, že se věc zdařila, opustil jsem místo neslavné slavnosti.

Ale poté posedla mne nejistota ta plnou silou. Co činnit? Co jiného, než pro všechno vjezd opakovat, abych věděl, kde vlastně jsem. I udělal jsem do pátého oktonia po druhé skok, ale v takovém stavu byl duch můj, že i teď byl jsem v nejistotě, skočil-li jsem dobře. I slavil jsem vtrhnutí po třetí, po čtvrté, po páté. A tu konečně dosáhl jsem v tomto bodě uspokojení: stále jsem v páté své periodě, o tom nebylo již pochybnosti. Co dále? Dle dispozic měl jsem začít hned s „novou praxí“ na niž jsem se nesmírně těšil: strašně svudná je novost v člověku, který dlouho a dlouho musil se jen a jen přebírat starou už odpornou veteší, chodit stále v jednom smrtelně nudném kruhu. Ale během všeho toho hrozného přemítání nahromadilo se zde více pochybností, skrupulí, otázek vyžadujících kategoricky a ihned vyřízení. Tak: slaven byl introitus hned pod skalou, fakticky, či teprve po páté? Nevěští jeho pokažení, že celé oktonium nebude za nic stát? Ono „zmetkovitě vítězství“ nad posledním rarachem bylo skutečně vítězství? A ještě asi dvě věci. A tak byl jsem hned na počátku osmiletí přeci jen nucen prát špinavé prádlo mrtvého dřívějšku, špatné auspiciu. Nyní bojoval jsem s ďábly svými s úsilím ne velikým. Přesto nespěcháje a nejsa okolnostmi presován, brzo jsem jich pár odpravil. Pak šlo to vlekleji a stále huř. Nezvyklá mně a náhlá únava, omrzlost a lhostejnost se mě zmocňovaly. Vigilie mě usnuly zas, a tak dříve než odbyl jsem staré, osedlalo mne několik nových ďáblíků. Jen příklad, jak ta havěť vypadá: byla modrozelená vlnka, kterou jsem před 1/4 hodinou na jezírku viděl a která jen matný a téměř zapomenutý dojem ve mně vzbudila, byla o něco více modrá než zelená či naopak? Cíl zde: vyvolat v sobě tak intenzivní vzpomínku onoho dojmu, aby otázka barevného odstínu byla jím už **slastně** rozhodnuta... nebo krok, který jsem hned při východu z vrat přes strouhu učinil: byl, soudě jen dle pocitu, který jsem v nohách měl, devadesát centimetru či sto? Bůh a svědomitý, polovičním věděním neuspokojený duch musí znát odpověď i na takovéto otázky. Bez energie, trapně, pizdivě, s čerty svými stále zápole, došel jsem ve tři čtvrté na 4 k Cholupicům. Byl kategoricky rozkaz, že pujdu tam dnes do hospody: méně přísný, že ještě před čtvrt hodinou. Náleží k mým vlastnostem, že jsem-li osedlán myšlením, jaké mne právě zaměstnávalo, neměním, leda v případě krajní nutnosti, zevnitř svou situaci

dokud nejsem vítězem. Ale tak abnormní byla tenkrát moje lassitudo, že bez nutnosti, bez tělesné únavy, bez chuti k pití, jediné z omrzelosti nad dosavadním stavem, zamířil jsem k hospodě ihned.

Vzteklivý nad touto zpronevěrou sobě, pitomý, nešťastný se 7 as čerty na zádech, vstoupil jsem do ní, nepřetržitě při tom tupě, zběsile zápase.

[2. akt]

Se sepsáním prvního nejsem spokojen. Příliš suché; příliš málo čtenáři porozumitelné; a příliš špatné světlo na zdravý můj rozum vrhající, protože fakta blíže nevysvětlující. Ale toto poslední nestalo se zcela bez úmyslu. Mám tolik zdravého rozumu vůbec a vážnosti, že mohu si dopřát zlomyslný a škádlivý luxus vystavit všechny své nerozumnosti a buffonství na odív, aniž riskuju, že budu lidmi ať chytrými, ať hloupými za blázna a šaška považován; chci-li, jedinou rozumnou větou dovedu anulovat sto bláznivých, jediným pohybem a pohledem sto pitvorných svých skoků. Ale hlavní chybou bylo, že nebyl jsem ani dost stručný, abych nebyl suchý, ani dost obsírný, abych byl porozumitelný; prašivé kompromisy. Kdybych byl první akt kondensoval asi do dvaceti poloaforismů, ubýlo by mu už málo na porozumitelnosti, přibýlo mnoho na sugestivnosti; ale když já chtěl být epickým. Kdybych však měl býtí vsutku epickým a srozumitelným, byl bych musil být pětikrát obsírnějším: ale když já zas mám aversi k obsírnosti, já, jenž trpím všude aforistickou manii, jenž chtěl bych pořad napsat román jen v sentencích, ale když ono to nejde. Nejprotivnějšími stylisty jsou mi Tacitus a jeho nobsled Müller . . . Pravdu napsal mně kdysi Chalupný, „že se mu zdá, že novelistou nejsem.“ Teď budu obsírnější a leccos v prvním akte nejasného později snad objasním.

Cholupice je malá dědina, tichá a záhadná; kdo neviděl ji v jistých dobách nočních a denních, neviděl nic. 2 hospody jsou tam. Západní jest zcela všední a nízká: nikdy neměl jsem tam zvláštních myšlenek a nálad. Druhá je magická: leží na jižní straně návsi u rybníka. Do té jsem vstoupil.

Octl jsem se hned ve velkém lokálu, patrně cholupické dupárně. Mimo mne byl tam jen stůl a 3 židle, nahá kurva na jedné, lov na tygry na druhé zdi; dále velká hromada žitného zrní uprostřed, čtyři kofátka, čtyři holé stěny a chladno. V tuto sezónu sedělo se tam už leda o muzikách; jindy pilo se v sousední kuchyni. Usedl jsem proti malému oknu. Stavení jako po vymření, hluboké ticho, v hospodě tajemněji, čarodějněji působící než kde jinde . . . Ale ještě než začal jsem se zlobit, že nenesou pivo, přišel kluk jako šotek z pohádky a přinesl mi je. Odešel zas a ticho zakletého zámku zavládlo znovu.

Měl jsem v úmyslu pokračovat ihned ve své příšerné práci; ale myšlenky se rozběhly a já je nechal slábošsky, třebaš jsem věděl, že jim to k zotavení nutno. Již v prvních minutách nastalo značné osvěžení: vír myšlení měnil se ve zdravý proud, křeč v pravidelně kontrakce svalové . . . Vedle přerušení reflexe hlavní příčinou toho bylo, že jsem teď seděl, vlastně pololežel. Neboť po jedné hodině

chuze, i nejevili-li se nejmenší známky únavy tělesné. dostavuje se téměř vždy jistá monotonnost, relativní otupělost ducha, rovněž a v míře ještě větší, po delším sezení nebo ležení: časté však střídání obého působí co nejprospěšněji a nemožno je všem duševním ekonomům dosti doporučit. Hned jak mysl chodcova začíná ztrácet prvotní svou svěžest, hned si lehnutí a zapálit dymku, osvěží se skoro ihned: a jakmile tato svěžest se menší, okamžitě zas vykročit. Timto způsobem může člověk po celý den udržet si neztenčenou čerstvost ducha. Ovšem, je-li duševně zdrav a nescházejí-li zde jiné příznivé podmínky. Zraky a myšlenky sem tam se třepetaly . . . roztomile hrála si kofátka kol hromady žita. Hrudní a zadniční hemisféry nahé kurvy kulaté byly a mocné jako koule obléhací artilerie . . . Úchvatně letěl vzduchem jako fotbalový míč černý Ind, udeřený tlapou ohromného tygra, místo jeho na hřbetě koně teď zaujavšího, a mé srdce jávalo při tomto pohledu. A vyplula vzpomínka: asi devítiletý byl jsem ve zvěřinci. Odporný menažerista rýpal železnou tyčí do tygra, jenž strašně zuřil; ten orangutang se v hadrech chechtal a já, když jsem strašně pobouřen a vztekupln odcházel, opakoval jsem si vícekrát vášnivým šeptem: „Nic si z toho nedělej, můj andilku zlatý, však přijde doba, kdy ti toho prašivce hodím na pospas.“ Co jsem si při slovech těch myslil? Pečlivě analyzuje tehdejší svou myšlenku, přicházím k nespornému resultátu: Již tenkrát, třeba temné a neuvědoměně, nepochyboval jsem, že jsem všemohoucí, že jsem Bůh, že přítomný můj dusný sen nic neznamena, že král zůstane králem, třeba se mu v noci zdá, že je prťákem (tim prťákem je ovšem po dobu tu **ve skutečnosti**.) Ecce, z jakého dřeva musí to být pravý egosolista . . . Ale nevím, byl-li ten tygří obraz v Chol. vskutku, nepřenesla-li jej tam snad fantasie má z jiného hostince: snad nebyl příčinou vzpomínky mé na zvěřinec, nýbrž naopak, tato to byla, jež během let ve mně vyvolala ilusi, že byl tam obraz, jež viděl jsem kdesi jinde. A pak hleděl jsem za rybník na stáj velkostatku, nemihnou-li se v okénkách jeho růžové a modré skvrny . . . Před dvěma totiž lety ubíral jsem se v podvečer jako každodenně širými, vřesem nejvíce porostlými ladi poblíže Cholupic. V hlubokém zamyšlení hledím k zemi, náhle spatřím několik kroku před sebou 3 dámy, jako by ze země se vynořivší. 2 byly velmi hezké; jedna z nich měla růžovou blůzu, krásné výmě a kol dvaceti let; druhá sotva 30, modrou blůzu a výmě nevím jaké. Třetí dámě bylo asi jedenáct let. Byla však ještě snad hezčí než ostatní a vyrážela už omamné pohlavní výpary. Přešly těsně mimo mne, usmívajíce se milostně. V místech těch zpravidla liduprázdných vidal jsem leda ovčata, prasata a jednoho nádeníka s neobyčejně zajímavou brigantskou tváří kol sedmé hodiny denně do vesnice

své se vracejícího, a teď najednou. Zanedlouho jsem se za nimi ohlédl. Zmizely už trochu podivně brzo na té holé rovině. Často pak mé myšlenky k nim zaléhaly. Snad proto hlavně, že v pochybnostech jsem byl, nebyl-li to fantom. Ale to sotva . . . Skutečné fantomy, ach. Mstíce se, že kladu jejich metafysické výši na roveň tuto plesnivou realitu, nedignují mne, aby se mi ukázaly. Byla to asi choť nájemce nebo ředitele cholupického velkostatku se svou dceruškou a sestřičkou, o jejichž existenci jsem později zvěděl.

A modré a růžové skvrny se v kravině nezjevovaly, ač „magii vule, jež prostorem sálá“: Bř . . . zaklinal jsem tyto kvítky, by vykvetly pod mým pohledem; ach, příliš studené to slunce. Nejslavnostněji spočinula na vymřelé zemi vlhká záře teskného slunce. Nejnarkotičtější zpívalo teď ticho: nejmocněji vanul v těchto chvílích přírodou dech boha, nejnížeji teď nad zemí nakloněného a pod ní se slzami lásky náruč rozpínajícího. Nehnutě hleděly na ostré své obrazy ve vodě velké stromy, jako zakletí oběi, rybník obstupující, jako sny mrtvých . . . Ano, neboť celá ta příroda není nic jiného než posmrtné sny zemřelých lidí: ale lidský život jest jen zas posmrtným snem věcí těch nebo čehosi jiného: vše jest jedno . . . Pravda: dost chomoutů klátilo se chvílemi po „vymřelé zemi“, husy na rybníce rušily zrcadlení v hloubce posmrtních snů lidských, na něž šplhali otrhaní kluci, vrabci, dnes čert ví proč v jednom kusu se rvoucí, vriskali jako hysterické paničky, pohunek jakýsi zpíval odněkud znovu a znovu: „Lístěčku zástavní“ - ale to vše byly jen mizerné empirické zdánlivosti, pouhé „ideality“: de facto byly klátící se chomouty mrtvými obyvateli zakleté dědiny mocného čaroděje, moci k chuzi galvanisování; husy labutěmi jezera zakletého zámku, kluci gnómy a koboldy zámecké zahrady; křik vrabce zněl tak podivně posvátně dunivě jako z nitra chrámu; a pohunek učinil píseň svou pro vždy svatou.

A náhle stal jsem se magii vzpomínky, zdroje to snad a příčiny vši poesie a krásy, v jednom říjnovém odpoledni roku minulého, kdy „Boží praxe“ rozvíjela se po prvé z poupěte v květ a kdy ještě sladké sestřičky ubytovaly se v mé duši . . . A putoval jsem listopadem a prosincem Sebeoběti přes zimu „oddechu“ do jara kruté disciplíny, kdy nepochyboval jsem ani, že koncem června dosáhnu Čile, za což jsem byl o solstici grandiosně poražen . . . A vzpomínání zastavilo se na chvíli u dryad, které jsem právě tenkrát kouzly v noci vyvořoval, by se mnou brímě očekávaného vítězství, na něž už i hymnu jsem si složil, nesly . . . A přelétly do 1900, kdy v šumavském Eisenštejně rovněž jsem o svatojánské noci nymfy volal, kdy jsem ve skalách Falkenštejna jeskyni Montesinovu (D. Quij.) hledal, - a fantom Bonaparteho ve fantomatické zřícenině uprostřed pralesa . . . ; jak

jsem tam co večer v Bärenlochu nahý do sněhu lehal – a na celé této mé pouti obléhali hlavu mou černí motýlové, příšerných sladkých melodií, ouvertury k Rajmondovi, jméno skladatele nemohu si teď připamatovat.

Nezdařilo se mně dosud vysondovat, proč jedna z jejích pasáží nepředstížitelně langouresní, budi ve mně vždy, i tenkrát, tajemně vzpomínku na grandiosní krajinu Hor. Engadinu, jihozápadně od zakletého městečka Zernez . . . Kráčet jsem tudy za jasného červencového stárnoucího odpoledne po liduprosté silnici, pár set kroků nad Innem. Nikdy neviděl jsem sladší pusto, slavnější mrtvo, zářnější klid. Nálada podobná jako dnes. Slunce již pokleslé, chlad výšin, průzračný, nehnutý vzduch, jaký bývá v Čechách jen na podzim, smrtelné strnulé hory v rubáši na strnulém azuru . . . vše to dávalo kraji náladu jesenní . . . Tenkrát to bylo, když viděl jsem onu lady se safírem; třikrát za odpoledne, předhoniť pokaždé náhodou její kočár. Anděliček, ale při tom hrdý, ale zároveň tak roztomilý, jak každá vesnická Madlenka; říci ji: Pojď si hrát na honěnou, byla by radostně poskočila s výkřikem Jo, jo, jo. Velké skvoucí čelo – slunce; zlatově se třpytící vlasy – sluneční korona; oči – předpolední zářivá obloha a čistí, zářnější nad řečený safír. Štíhlá, ale píně vyvinutá ňadérka a mandička; mistrně napínalo to čistě serafinčátko přes ni sukénky, když jednou v kočáře stála, svou dětskou ručičkou, jak tenkrát modou bylo, ale čert ví, proč v té pustině . . . provázel ji pán s anglicky skopčím obličejem; volal ji Nella, ale černý mrak obestíral ji: předurčený k nějakému ohyzdnému špinavému osudu, nejspíše k věčné souloži s hnusnou kopuchou a vrhání zmetků, ji nedůstojných . . . Ó, divenko. Lépe by bylo pro tebe bývalo, kdyby tenkrát v Engadině azurná duše tvá byla vylétla, modrý ptáček, z růžové klece křehkého tvého masíčka. Ještě dražší kámen jsi měla než ten safír, hvězdičko, diamanty. Taková lady je vůbec užitečný pták: „V zimě oškubáme „Tvoje bílé peří“ a ty nám dáš taky pečení k večeři, hola hoj, hoj, hoj, haj, haj, haj“ . . . Taký jste zpívali tuto ultrazhovadilou písničku z čítanky? Zvláštní, že já, immoralista, comme il faut, vyměním si ihned totální roli s vysoce morálním lidstvem, kde jedná se o zvířata: „Nesetkal jsem se dosud s člověkem, který by ir, puncto v poměru ke zvířatům nebyl ultrahovado . . . ale nemyslete, prosím, že tou pečení myslím ukojení „svých choutek“ na teplé dosud mršince Nellině. To ne, já nejsem nekrofil, leda málo. Myslím to doslovně. Takhle tvá krkovička Nellinko, s karfiolovou a petrželovou omáčkou, byla by výborná, nebo tvé smažené vemínko nebo uterus na divoko nebo chodidla v rosofu, nebo uzená prdelka s kyselým zelím a knedlíky. Jaké to delikatesy, nebo tvá tvářinka, celá v troubě upečená. Jaká to pastva pro jazyk a zrak. Jaký dojem činily by asi,

mé cukrátko, tvé oční důlky. Ó hrozné. . . Désormais tu n'es plus, o matière vivante: Baudelaire – ó, možno-li to, jaká třikrát exsekovaná pekelná síla to jest, jež mohla by tě uvést v tento stav. Tvůj tenký, klasický nosík by myslím jen málo ztloustl a se zdeformoval: zato tvuj horní růžový rtík svinul by se v kornoutek jako list schnoucí centifolie a pukl by právě až k nosu. Kdyby tak, Nelloušku, chrupal mezi zuby jako pečené prasečí ucho, to nazval bych nekonvencionelním líbáním. Ó, co exkvisitních požitků člověk v životě nepozná svou ineptností. Pryč je to, i jiné – co zahozených šancí. Nad mláďi mrtvolou zde stojím v zadumání, jak Zlata nad svlečenou svou černou košili, kterou, do propasti padajíc, strašně zasrala a v prapor habsburské monarchie proměnila . . . Či mohl bych to ještě napravit? Je pozdě již. . . Ale okna svá bez bázně otvírám výšim: Bř. Děťátko mé milostné, ve věčnosti neujdeš mým drapům, neujdeš. Mnohokrát chrupal budou tvé pečené rtíky mezi mými zuby, tvé a triliony jiných a triliony věcí trilionkrát ještě krásnějších, očekávají nedočkavě pána všeho. Strpení, blázinkové, vždyť přijdu pro Vás všechny. Strpení dřímající duše, vždyť ti nic neutěče, vždyť věčnost není děravá kapsa, aby se z ní něco ztratilo, a vždyť všechno tohle dnešní kdysi již chtěla, vyvolila, sama si nadrobila – žer, co bys nežrala? – vždyť vše to jen Zář, tvá vlastní Zář . . . a jak náhlý vítr v noci v lese, tak zašuměla v duše temná, hedvábná melodie písně nymf nad uspaným Pietrem.

V žití tě věčněm nic, nic nemine,
Boží tvá vůle chce bezmezně vše,
každý tvůj čin po cestě jediné
v jediný nejvyšší síl vede tě

A smrt jest jen zlatý schod
v dýmavou ti nebes říš,
odkud vojům bezmezným
hvězdných světů povelíš.

A později:

Královyne nebes, Lásko Nadskvělá
bez soků vládne všim. Všelíká strast
zář je svým jasem přílišným stmělá.
Vzplá zas, když zatouží zpět ve svou vlast.
Heroe vznešený, tiše sni.
Však tobě již brzo se rozední.
Snů příšery táhnou již poslední,
již svítá, již svítí ti Den všech dní.

A fantasie odlétla k děvám ještě lepším než je Nella: k Ziatě. Porcii. Arze . . . Ó, vy zbožňovaná, křehká, něžná, krvi cizí i svou zcela oděná tělčka, vy nyní perversně étherné stíny, jež po hrůzně fantastickém heroickém vraždě bolestiplném životě tam v záři věčné sami zář, chvíte se ve smrtelné slasti božího intueování Světa: své jediné magické vzpomínky: není vám dosud slast ta nesnesitelná? Nežoužíte už zas po malém, drobných radosti a bolesti plném životě ženském? Po džbánech vina lízání si navzájem kundy a řiti, jemných a citlivých jako vnitřní stěna očního víčka, konvaliemi vonících? Po švících metlou a sezení na tyči mezi nohama prostrčené až do omdlení, po okuvcích zápěstíčka vaše do krve tlačících, ale stříbrně lesklých a stříbrně zvonících? Znáš já vás, vím že děláte už i v nebi ostudu, vždyť dokud A zustane A, zůstaneš ty na příklad, Ziato, totéž co skandál. Dostanete co nevidět consilium abeundi. Odejďte raději čestně, dobrovolně. Žijte zas na zemi, třeba společně se mnou. Ó, zjevte se mně teď v tuto mystickou hodinu, v tomto hrobovém, šerém, posvátném lokále. Položte mně, všechny tři najednou, zezadu ručinky své na ramena, nuže, čekám na to se zavřenýma očima, ale, eh, a stále hlubší bylo snění a rozkošnější a stále méně kladivovými údery vule ode mne neodlučitelnými kažené . . . a v duši jako by se počalo uhnízdovat něco ji neznámého, tak sladkého. „Klid“ se tomu říká? A náhle, jak by nastalo kouzelné střetnutí v duši na okamžik – a ulehl kalný vír. Blažený vládne mír, v kouzelný svět změnil se svět, jak povídá Ziato. „Kouzelný květ“ kouzelný sen, šeredný sen? Ne: „šeredně kouzelný sen“. Tak tomu chce ludibriosita světa. A slyšel jsem slova, jež z vytápěné pece volala Arga na Porciu a Ziatu, jimž právě se sladkým skřípotem a vrzáním, chvillemi i pronikavým zapísknutím, morek jako jehlice prorývajícím, přerezával pílou snědá kolínka Fabio, profesor morálky: „Sen to je, sestry, ó, věřte, jen sen, příšerný sen, v podzimní jeskyni sen, vysoko nad námi hřmi den, dusivý den, o žalárním pavouku sen, že orkán jsme étherný, vzpomeňme jen.“ A dále zpívá bohyně lidské tělo zvavši, aby mohla svináčit, že jakmile člověk vskutku prohlédne, že život je sen, zmizí rázem všechna hrozivost a vážnost jeho a jeho hory nejdrtivější stojí tu zahanbeně demaskovány v mračné hrady. Již jen tupě narkoticky, monotónně a bezúčelně plouží se fantomatický pruvod podranních podraných snů tak jako dlouhá echa posledního výkřiku zemřevšího, tak jako podrane zbělelé mráčky po vymřelé bouři. Popukal strašný olověný strop, od věku zemi kol dokola vše dusivě svírající, a prorvou mraku „slunce – hle – zlatý nám shazuje k nebesum most – ó, mocnější nebe než země jest přitažlivost“. Právě když Argeska slova tato vyřkla, jakoby naschvál a na výsměch zaznělo z pece „buch

to sladká bohyně, jež sante pede umírala, padla dokonávajíc nahým tělíčkem na rozpakovanou pudru a já zas, právě když ten hrozný celý sen jsem si opakoval, spatřím u rohu řečeného chléva dámský oděv skutečný Červený a zelený jako sama krev a chlorofyl a sličný velice velmi V Cholupicích, asi 30 čísel čítajících Kmitl se jen a zmizel za rohem, ale buch! svalil jsem se jako prase ze světa zaří stříbrných do světa chlorofylu a krve. Barevné skvrnky zaplašily hned Arginku a Porciu a Ziatu, die Erde hatte mich wieder – a Mist: právě ještě mystik, stal jsem se Mistvieh. Neboť nove sny, které hned tu zas byly, nebyly už spirituálně, či řeči dobytka mluveno, perversně kanibalistní, hyenistní, sadistní atd., nýbrž točily se kol duchaprázdného ordinerního zvířecího koitu. Představoval jsem si totiž, jak mrdam se svými třemi vilami z vřesoviště v blízké Lipíně se všemi současně a sice takto: ony leží vedle sebe, já asi po patnácti tazích přestěhuju se z maminky do dcerušky, zas asi 10 dloubnutí a vjeďu z neteře do tetičky a zas do její sestřičky atd., přenášeje takto stále panenský pel z jednoho rudého květu do druhého. Sen tento zdál se mně být dobře a ne příliš těžce realizovatelný, i počal jsem hned kouti střízlivé plány, jak to šikovně navléci – ale enfin, vždyť dodnes není vyloučeno, že to byly tenkrát v podvečer jen vřesové nymfy, ba že i zeleněrudý oděv u chléva byl přízrakem

A dále plynuly sny, a třeba teď přízemní, byly ještě sladší než dřív: neboť pivo počínalo šířit slávu svou i na mou duši. Plynuly, plynuly a sluneční záře na stromech zkálněla a ve stařecké imbecilitě mimikrálně zežloutla a rudla jako listy, na nichž ležela; naposledy zadíval se buh dlouhým pohledem na zemi a hotovil se k odletu: „Listečku zástavni, jen mně nepropadni.“ zaznělo mysticky ještě jednou a naposled

Zatřásl jsem se zimou. Hrome! Až se tu budu za chvíli stále chvět jako osika, špatně bude se to s čerty bojovat. Pohlédnu na hodiny: čtvrt na šest. Nejvyšší čas. Fuj, jaká to nečistá, nelidská řeznická robota mne to čeká: vykuchat 7 odporných dáblů. Ale dost. Z vagabondáže nazpět

Ale jen pomalu poslouchaly potvurky, stále se ohlízejíce, a kde jen mohly, zase nazpět odletující za sukněmi cholupických dam Argy a Nelly. Ale brzo jsem je, zachvácen vztekem, k vůli těsné přivázal a dal jsem se do toho, úsilně sice, ale ne příliš: asi jako když lidíčky napjaté přemýšlejí o šachovém tahu. Moji triarii asi od 3. hodiny k akci nezasahli

Moji triarii jsou zhruba skoro totéž co má „utrpení kompensující vůle“, tj. vůle dosti mocná, aby v daném případě na spontánní svůj rozkaz vykonala neméně než vykonat by zde člověk pod tlakem velké tísně a bolesti. I jediné plus, jež

eto za jakýchkoliv okolností, neříkám např. že v deliriu – vůbec granum salis zde všude: vyvolat, ovládat, perpetuovat. I „šťěstí“ již v mém spise stojí: jediná libovolně vyvolatelná myšlenka může člověka učinit šťastným několik dní. I „v extasi“ Ó, synu můj,“ oslovuje můj Dr. Volný měsíc. „tys to, kterys včera tiše, magicky, paradoxně hleděl na mě hluboko do sálu žlutým jeho vzduchem nade vši tou všedností a špinou náhle v boží záři proměněnou, když miliony Mých polnic tygřími řevy rozehrměly se v nadsvětelný pochod Věčného vítězství.“ – Tento stav, třeba ne tak mocný a čistý, jak soudil by se dle této po poetickou absolutní hyperbolistní exprese, přece jen zcela passable, vyvolal jsem jen Vůli svou 29. 10. 1910 o 9. hodině večer, v den to a hodinu, již týden před tím k tomu ustanovenou. A tato věda má je teprve v nejembryonálnějších počátcích. Nemohu najít slov opovržení pro **malomyslnost** vět jako: „Neporoučíme ani svým náladám, ani vzpomínkám“: Bř. „Jede Erfindung, jeder grosse Gedanke – steht in niemandes Gewalt und ist über alle irdische Macht erhaben, dergleichen hat der Mensch als unverhoffte Geschenke von oben, als reine Kinder Gottes zu betrachten“: Goethe. Morálka těchto psich, a jak jsem se nespočetněkrát přesvědčil, prostě směšných vět: „Člověk zůstaň věčné dobyt看.“ Neboť dobyt看em zustane, dokud se nestane skutečným panem sebe, tj. procesů svého myšlení. . . Dary, děti boha? Já házím mu je nazpět na hlavu, třeba lupič, žebrák nejsem, kukaččí vajíčka vyhazuji ze svého hnízda, jen z myšlenek, které jsem si bezprostředně dobyl, ať tak jako vojevudce, ať tak jako kovkop dobývá, mám radost, jen je považuju za své děti, přišly mně „samy sebou“ nebo i v malé jen opilosti, často jsem zavrhl, třeba byly dobré a prospěch slibovaly. A rozumné to bylo: neboť na tom, co bylo by z nich všešlo, co bych byl na nich vystavěl, neměl bych žádnou radost, ergo malý prospěch. A kdybych, což je nesmysl, takovouto životosprávou zakrnel a shnil, – čerta mně na tom záleží – já stojím nade vším. – Jsem synthesisa Napoleona a Nietzscheho: Napoleonova základu: nepřetržitě k ráně hotové a ranami stále se vybíjející imperiosity, aplikované však fatálně, ponejvíce na círku reflexi a meditaci: jsem Nap., činící pokání z dřívějších hovadsky politických snah své imperiosity a jím trapně se probíjející k vládě nad sebou a nade vším – neboť produkt ze sloučení oněch dvou prvků, ctností, není vždy sladký a není vždy ctností. . . kuriosní látečka to; tato zárodečná materies, z níž jednou vyvine se strašně převrácení všeho dosavadního, něco dnes nemyslitelně nového, právě teprve „přehodnocení všech hodnot“, hlavně logických – „lidstvo dosud nevědělo, co je přirozenost a upřímnost, co volnost, co třesk útočné rány, co hrom, co božskost“: Dr. Volný. . . Prozatím ovšem

třepetá se tu z toho jen roj šeredných embryí z mlh . . . je to zvířineček, o jakém se psychologické zoologii rovněž dosud nesnilo. Ó, jaká to z manželství abs. koman. vůle a synesity, ludibriosity myšlení povstala hybrida, hermafrodita, amfibia larvy a můry useknuté, ale jako by nic strašidelně samostatným svým životem dále žijící a chodící nohy, hlavy, choboty lemury simulcra . . . Jsem stvořitel četných, dosud zde nebyvších druhů hmyzu, jsem Belzebub. U lidí nemožno sklídit za podobné výkony uznání, ale sám Zeus poděkuje mně před všemi bohy za ten perný kus hnusné, ale pro budoucnost nutné práce, již jsem v tomto oboru vykonal. S čím jsem na sobě spokojen, je vůle. Za bouří a stagnací, v chaosu a plamenech zůstala jádrem svým vždy tatáž vztýčená, intaktní, nehybná jako Caesar. Polárka v Shakespearovi: Pro co jsem se jednou rozhodl, vždy jsem snadno vykonal a duch můj jest jen velká kovářská dílna rozhodnutí a rozhodnutí k rozhodnutím a ran. Kde se zdám být slabým je příčinou vždy jen zatemnění mého mizerného „intelektu“ . . . ale soyons justes, nebyl bych tak zcela špatným z hlediska lidského, mohl se např. stát dobrým občanem obce literátků, kdyby špatná společnost mé vzteklinou stížená Boží Vůle nebyla zkazila dobré jeho mravy. Byl by slušným nástrojem člověka, – vom Hause aus –, ale Boží Vůle, lidské tělo na se vzavši, potřebovala by, skromna jsouc, pětkrát lepší nástroj.

Díky dlouhému odpočinku, odpravili principes a hastati brzo a ne těžce dva nepřátele. Ale na třetím uvázli a ne a ne postoupit. Koťátka hrála si neuvěřitelně krásně a pitvorně . . . chvíli jsem stav tento trpěl, dosti jsa bezstarostným . . . : vždyť měl jsem za sebou triarie, nepřemožitelné, aspoň tam, kde okolnosti nejsou tak šeredné jako pod fatální skalou . . .

Ochablost, rozmrzelost sedala na rozbihající se myšlenky. Slunce zcela zrudlo, vše zhrublo, poslední boží dech vyprchával ze vzduchu. Profidlé šediny stromů lehce se počaly zachvívat. Jako hlasy nadávajících si domovnic zněl teď ordinerně křik vrabců. Stále více lidí klátilo se po návsi, pi hostinská vrátila se z dobývání bramborů a láteřila v kuchyni. Stále větší zima, čas kvapil – „res ad triarios venit“, nahlédl jsem. A odvolav principes a hastatos z boje, zašeptav si první slova božské modlitby Zarathustrovy: „O du mein Wille! Du Wende aller Not, du meine Notwendigkeit!“ – pokynul jsem. A triarii vyrazili vpřed, na nejstrašnějšího ze svých pěti nepřátel. Hned prvním nárazem během první půl minuty rozdrtili jej úplně a ani se nezastavivše, vrhli se na druhého; padl téměř ihned a nepodléhající svým vítězstvím, napadli třetího, téhož, s nímž právě hastati dlouho se marně lopotili, a během minuty zničili jej skvěleji než oba

předchozí. Mocná radost mě zachvátila, odplavena všechna únava. Sami sebou počaly skvěle myšlenky tryskat po cestě Vůlí právě proražené jako pivo z kádě do kádě šlahounem stáčené. Po počátečních zasátí samo sebou teče. Pocit zářné božské nepodmíněnosti vymrštil mě téměř ze židle, z hloubi duše hudba na okamžik zarachotila. Slibuje si svatosvatě, že budu teď vždy triariů skoro stále používat, použil jsem minuty oddechu, více po radosti než po boji, k hození na papír myšlenek právě vytrysklých a připsal jsem: „Po velkých nezdarech dnešku vítězství ve 3/4 na 6 zajištěno . . .“ U Kunnersdorfu poslal Fritz do Berlína kurýry se zprávou o dokonalém vítězství . . . Bonaparte vidí příčinu svého vítězství u Waterloo ve velkém shluku sublimních merveilleských náhod. Si licet magna componere parvis: Ke rvačce dvou velkých zástupů otrocké luzy musím říci, že i moje následující porážka pouze mnou zaviněna nebyla . . . třeba jen se studem to připouštím: neboť degraduje Boha bití od okolností, degraduje jej utrpení. Odevždy měl jsem prudký, ke zvracení téměř nutící odpor ke slovům „trpět, bolest, muka atd.“: byly doby, kdy jsem jich vůbec nevyřkl, a stále ještě, vyslovím-li je, jako bych do ropuchy kousl. Kdo nechce riskovat, že se mně zprotiví, ať nevysloví jich přede mnou. Kdo nechce se mně navždy zhnusit, ať neučiní nejmenší narážku, že mohl bych něčím trpět; moje mamá zošklivila se mně řádně na léta tím, že řekla mně jednou, svalivšímu se: „Bolí tě to?“ Byla léta, kdy jsem vážně a vztekle lidem tvrdit, že žádnou bolest necítím. Předposlední nepřítel napaden. Již byly všechny jeho přední posice v jejich rukou, a kde to se stane v mých bitvách, padává mně posice hlavní téměř už bez boje do klína jako hnilička. Tu strhl se za dveřmi řev rvoucích se psů a vyhodil myšlenky z hloubky na povrch. Sehnal jsem je zas dolů a už natahoval jsem ruku, abych chytl pannu Viktorii za pačesy. Tu vrazily hřmotně do lokálu dvě mladé Cholupičanky. Jedna měla vemeno jako kráva a nohy jako brontosaurus. Z výrazu tváře té druhé možno bylo soudit, že smrdí jí kunda jako hnůj. Po třetí zarylo se myšlení do hloubky jako dělová koule do hory másla. Tu spatřím, jak běží žena s rákoskou k rybníku a káže 10letému as děvčeti, s kluky na strom vylezšímu, aby lezlo dolů. Brečíc poslechlo, a sotva octlo se v dosahu rákosky, začla je máma prudce šlehat přes nahé nohy. Vzdor tomu lezlo dále dolů, ale asi po 10 šlezích svalilo se na zem. A hned ohnula si je máma přes stehno a křičíc: „Já ti dám, lézt na stromy, aby kluci koukali zdola na tvou nahou prdel, kurvo,“ obnažila mu zadnici a vysázela mu na ni ještě dobrých dvacet, tak pěkných, že pleskot rákosky zavřeným oknem a řevem děvčátka až ke mně pronikal. To líbilo se mi velice, a tak se stalo, že deťši dobu přehlušoval skoro pleskot ten pak řinčení triarijských

mečů. A když konečně zazvonily zas jasně s jekem a chechtotem vrazily do lokálu ony dvě děvky, nějakým pohunkem pronásledovány a vyběhly na náves. Ale teď byl přece chvíli pokoj. Nepřítel rozplýval se unaveným zrakem triariu v mlze, ale co moji vojáci navykli jsou bit se v nejčernějších nocích a bouřích a mrazech a vánicích a ještě v agonii útočí jako legionáři v Caesarovi. Po strašném úsilí zničili předposledního nepřítele, ale čelo mě bylo zpoceno, dech stisněn, radost a jarost z vítězství tím paralysována. Zraky triariu prosily o oddech. Odpovědí ukázal jsem na posledního nepřítele, neboť stmívalo se již. Vykročili potácivě. Ale přesto zakolísal se za chvíli nepřítel v kořenech svých, jen poslední náraz, a byl jsem konečně zcela volný, dnes konečně tak božsky svudně volný. Ale prašivý osud opakoval tu přesně dřívější historii. Vešla pani hotelierová a pozvala mě do kuchyně, že je tam teplo a světlo. Za chvíli přišel hospodský z poli promluvil na mě několik slov, a koukaje stále na mě jako vul odešel. Za chvíli zazní za mými zády uprnutí žbluňkové a tak mocné, že sloužilo bykoruně tvorstva ke cti. „Co je to tu za prase,“ pomyslí a kouknu. Velké kočce, jako obruč ohnuté, tekla z prdele do hromady žita světležlutá sračka. Očmuchavši ji jala se do žita ji zahrabávat, umně, vážně, zbožně, jako když křesťan pochovává mrtvolu své matky; a zdárně dítky její ji v tom nápomocny: mmch, rození má snad symbolicky ze všech tělesných úkonu, největší podobnost se sráním; plození; ejakulace se chcaním. A teď zase dlouho zaznívalo do třeskotu mečů žbluňkové uprnutí. Konečně vstoupil ke mně zas hostinský a zval mě do kuchyně. Odmítl jsem vztekle, že ubohý dobrák povážlivě beze slova zavrtěl hlavou.

A od té chvíle nebylo s triarii už nic. Byli to už vlastně jen principes: téměř už ani nebojující, impotentně jen těkali kol nepřátelských posic, třeba stále zběsileji štvála je vůle vpřed. 4 hlavní příčiny: alkohol; následkem své **vubec** potencující schopnosti činí dobré myšlení ještě horším; zima; šero; čím huř šlo myšlení, tím častěji házel jsem na papír darebné poznámky, v dobrém instinktu, že tím získám vždy aspoň chvíli potřebného odpočinku. Ale na psaní jsem už skoro neviděl, což mě silně rozdražďovalo; konečně myšlenka, že páni manželé domnívají se, po odmítnutích mých že chci bez placení utéci z pustého lokálu do noci, a že mne stále střeží. Mohl jsem sice zaplatit, třeba měl jsem v úmyslu ještě aspoň přes hodinu tam zůstat, ale to bych byl musil přerušit boj a minutu jednat s lidmi: Kdo však není mnou, neví, jak taková minuta je nesnesitelná, absurdní a pro pozdějšek škodlivá. Byl bych mohl přestěhovat se do kuchyně. Neučinil jsem to ne proto snad, že bych tam byl v boji rušen – pah – i v největších

hospodských rycích a rvačkách dobyl jsem četná skvělá vítězství a ostatně vše bylo by mně bývalo příznivější než to sezení ve tmavém a studeném lokálu na trní. Ne, jen proto jsem tu zůstával, že jak v prvním aktu řečeno, neměním vnější svou situaci, dokud v bojích takovýchto nezvítězím. Jako Sokrates, jenž, mmh, stává se mně jako Montaigneovi, pomalu nejsympatičtějším z filosofů, jenž, když přišlo na přemítání, po celé hodiny jako socha zůstal stát, kde stál: na agorě, dvore zachodě, tak ja kupř, zůstal jsem jednou aspoň půl hodiny před výkladní skříní s dámskými rukavičkami: pozoroval-li mě nějaký sexuální patolog, nepochyboval, že jsem rukavičkářský fetišista, fascinovaný a torpeskovaný jako veverka hrozným.

„Kdo tě k myšlení tomu nutil? Nebránilo-li ti dříve 7 čertů na zádech zabývat se Nello, řezáním kolínek pilou a „Lipinou“ proč jsi k čertu budil ty čerty ze spaní. Zač stojí tvo vule, s kterou toho tolik navyrábíš, když nedovede tě zakázat myšlení o němž dobře víš, že je plané a nad míru ti škodlivé.“ Messieurs, neškodí vám, mluví-li člověk o věcech, o nichž nemá zdání, neškodivá ani, mluvíme-li slepému o barvách. Jen tolik: přerušit bez bez vítězství mnohý myšlenkový pochod je **mé** svědomitosti **mému** instinktu po hotovosti, po absolutnosti, po vládě nemožno: pokusím-li se o to, třeba hodiny vrací se myšlenky a **vule** ustavičně k nevyřízenému úkolu, zející ráně, a to tak mocně, že ať zaměstnává mě cokoliv sebe intenzivněji, i kdyby o můj život běželo, nezčeří to nitro mé víc než let vrabce kol. Ať se to lidičkám zdá sebe nemožnější nebo lživější: nic není nikdy schopno mě k něčemu donutit - jsem jen rozum a vule - žádné už pudy, žádný už cit. Nemohu na to téměř myslet: nemyslim pak ani na to - ani na to - ve stavu nejvyšší trapném, takže ze dvou „zel“ třeba menší volit. Vrátit se k zející ráně a dojít zde aspoň jistého (zde bylo by třeba mnoho vykládat) uspokojivého výsledku. Podmaní-li si člověk vašeň, vztek, strach, žárlivost, ... je to ještě dosti v pořádku, vidíte messieurs? ale chraň pámbu, aby dovolila si to reflexe a vule. **Jejich** vášni podmaněný člověk je už „pathologickým fenoménem“ - vidíte, moje dobytčátka? ... Neupírám, že je v mém případě prozatím jistá chorobnost: ale časus můj je něco v podstatě naprosto jiného, přes zdánlivě snad podobnosti, než např. „násilné myšlenky“ (např. vtírá-li se někomu násilně v mysl pořad: zdali pak důležité psaní, které jsem házel do schránky, nepadlo místo tam na zem? - věc to jen afektu - a podobně profesorské příhrádky kam neuropathologická prasata a podobný dobytek by jej asi hned zařazovali. Víte-li pak, telátka drahá, co je to křeč nejdestilovanějšího liberu abitrní? Nevyšší svědomitosti? Co to třesk o sebe meču základních fikcí? „Pravda a život?“ „Ale přece jen u tebe duševní

porucha." Pánové, kolik lidiček vám podobných jsem poznal, všichni při vši „ihre Alltagsköpfigkeit": Schopen. trpěli kapitálními poruchami všeho druhu. Ostatně je v tomto sebe sama ničícím světě všechno více méně poruchou a botanik např. ví, že na nejkrásnější vyvinuté rostlině jest empiricky nějaká porucha vždy dokazatelná...

„Ale tvá porucha je neobyčejně velká." Nego. Ale kdyby, – bylo by to jen přirozeno, ale ne hanba. „Je höher, desto zerbrechlicher ist das Ding. Das ‚Genie‘ ist die sublimste Maschine, die es gibt – folglich die zerbrechlichste." Niet. Ale nemyslete, že považuju se za genia, uchovej Bůh. Raději chtěl bych být krysou ve kloace než největší částí lidiček, jimž říká se „genie". Nevím, co toto slovo na česky znamená, ale soudě dle lidiček těchto, myslím, že „pes".

Stav můj stává se nesnesitelným. Totální bezmoc, chaos, noc, bezúčelný masakr zavládl v bitvě jako u Zorndorfu. Podobnost mezi oběma bitvami zvyšuje i ta okolnost, že tenkrát ustupující Rusové roztřískali sudy s kořalkou a na břicho si lehnuvše, chlastali z louží jejich na zemi jako krávy, až zpiti do nemoty a nehybnosti, rozdupáni byli koňmi Seydlitzových kyrysníků. I nejbližší tělesná garda J. I. V. stržena byla všeobecným zmatkem a bezhlavostí: jedině Ono stálo tu vztyčené, stále víc se rozpalujíc, řvalo a šťvalo k útoku... marně. Marně otáčelo prchající, jako Caesar nazpět křičíc: „Tam je nepřítel," marně volalo jako Sula: „Až se vás, triarii, budou v Římě ptát, kde jste nechali svého vůdce, nezapomeňte, že to bylo u Orchomena." Marně házelo orly svých legionů do šiků nepřátelských, psi se už ani nehýbali, aby je nazpět vysekali. Ó canaille. Ó canaille. Vztekem jsem snad ještě dnes bleďý, když na to vzpomínám. Co jsem už zkusil od té své žoldácké, příliš lidské holoty, a nevěděl jsem to donedávna, má trpělivost byla bezmezná, jako Boha, jako mezka. Byl jsem dobrým otcem své armády. Všechny její ničemnosti kladl jsem sám sobě za vinu. Nikdo nemohl si do mne stěžovat. A za to pěkná odměna. Dost. Teď zařídím jinak své jednání. Decimovat? To by příliš nepomohlo. Ale při nejbližší příležitosti zničím celou tu svou soldatesku do posledního chlapa, jako Barkas celé vojsko žoldáků, jehož byl dříve velitelem. Však možno zřídit si lepší armády na světě. Ve skulině pootvěřených dveří objevovala se pořád prdelová tvář hospodské. Byl jsem připraven, že přijde starosta, aby podal diagnosu mého duševního stavu. Sirku za sirkou jsem škrtal a psal za jejich svitu blbé věty. Při jednom z těch vzplanutí zočil jsem v temném oknu svou bestiální tvář a hup, nový rarášek seděl na mně vedle nedoražené staré mrchy. Chtěl byste vědět, proč se to stalo? Já taky.

Ale tu, nevím ani jak se to mohlo stát, zachoval jsem se nanejvýš rozumně

Nahližeje, že za těchto okolností jen zázrakem bych obě potvory uškrtil, chytl jsem své pivo a odnesl je do kuchyně. Raději bych byl v tu chvíli celou chlastárnu i s sebou do povětří vyhodil. Sedm bylo pryč.

3. akt

Sdělil jsem Vám, myslím, již své pozorování: že často v hostinci, když vyjdu do pissoiru, ihned a snadno tam najdu myšlenku, kterou jsem u stolu marně hledal. Zprvu vysvětloval jsem si to nexem mezi vypouštěním moče a vybavováním myšlenek a na základě toho vybudoval již fyziologickou teorii, sepsal ji a hotovil ji poslat prof. Mareši, citě v pokoře, že genius jeho více z ní dovede vytěžit než má omezenost, ale naštěstí ještě, než jsem to hodil do poštovní schránky, napadlo mě: Není nexus spíše mezi mým duchem a záchodem? Nenabude v něm mysl má proto náhle síly, že octlá se v atmosféře sobě odpovídající, jako Antaios a S. K. Slavia, která před několika lety na tourné po Anglii vítězila průměrně skorem 1:7 nad druhotřídními amatéry, s jakými na svém svatém hřišti navykla si hrát 7:1? Ale řekl jsem si: Ne. Jsi-li prase, jsi jím z přílišné čistoty. Bohové koupají se jen v hnojnici. Ten netrpěl dosud špinou světa, kdo se v ní hodně nebrouzdá a neryje. Stejně, jsem-li blázen a fantasta, jsem jím jen z přílišného zdravého rozumu a střízlivosti. Já, jenž musím jít až k Napoleonovi, chci-li najít bratra, co se střízlivosti týče. Ale už Metternich žasne nad divnou směsicí jeho nerozumnosti a bláznovství, síly a slabosti. „Lidé,“ povídá mi lnečka, „říkají, že jsem blázen, a já mohla bych podělit rozumem celé naše zdravé město, a pořád zbylo by mi ho plná prdel.“ A eadem: „Jsem příliš čistá, než abych nemusela brodit se v kalu, příliš jemná, než aby sprostota mne neodolatelně nepřitahovala, příliš krásná, než aby co činím, nebylo okouzující, příliš dokonalá, než abych nebyla dokonalá mizera. . . . Dokonale šťastný, dokonalý Bůh může být jen dokonalým prasetem.“ Teprve později pochopil jsem onu prostou věc, že příčinou onoho zbystření je krátká chůze po dlouhém sezení; a na všech lidech v hostinci jsem pozoroval, že vracivají se ze záchodu rozjaření, třeba dříve byli zasmušilí a tupí; proto třeba v hospodách chodit na hajzl co nejčastěji a bez falešného studu.

I tenkrát, když jsem v kuchyni usedl, zády k pánům manželům obrácen, do kouta, pocítil jsem ihned značné osvěžení, a to zrodilo nové, velmi rozumné rozhodnutí: že budu teď kuchař rarachy ne tak zběsile, že nechám odpočinout teď nepotřebné triarios, že budu myslet jen zdravě ležérně, jen tu a tam, když nebudu rušen.

Zprvu na mě pp. manželé mluvili, ostatně tak, jako se mluví s člověkem, jenž má zdravý rozum. Odpovídal jsem tak úsečně, že brzo ustali. Dal jsem se v boj. Jen hastatos jsem do něho poslal. Ale někdy udělá myš víc než lev. Dařilo se to hezky nic nebylo dosud ztraceno

Ale osud i zde házel mi klacky pod nohy. Náhle zeptal se mne hospodský tak trochu ostychavě, nejsem-li obchodník z Jilové . . . Dotkněte se lehce říznutého kloubu prstu: víc to bude bolet, než Źuknete-li se silně do zdravého. Má rozjitřená mysl byla slovy těmi neobyčejně hluboko uražena. Na triarios nebylo by to téměř působilo, na principes ne příliš, na hastatos však značně. Delší chvíli bili se jako mrchy. Konečně nelibost vyprchávala, tu vrhlo se do kuchyně několik sedláků, sedli těsně vedle mne a dali se se mnou hned do řeči, jako by se to samo sebou rozumělo, zrovna tenkrát jako naschvál. Ona léta mne totiž v hostincích skoro nikdo vyjma ožralé nikdy neoslovil. Jako by se mne každý štilil jako kata. Měl jsem všude blahodárný, nutný mně klid. Proč právě onoho strašného večera? Věřili chrapouni hnůj, který ve mně právě byl? Vůbec jsem pozoroval, čím zdravější, tvrdší, lepší jsem kdy byl, tím více se mne kdekdo stranil, třeba jsem byl při tom vlídný. A teď naopak. Např. oslovují mne všude lidé, až hanba mluvit. Co nejrychleji přelétnu teď ohavný tento akt, třeba jest snad psychologicky nejzajímavější.

Žprvu jsem s nimi trochu po lidsku žvanil, pak stal se jednoslabičným, používaje chvílek, kdy dali pokoj, k boji. Vždy mne ihned vyrušili. Stokrát měl jsem na jazyku: „I vyliž si už jednou prdel, chrapoune.“ Ale nebylo by to sloužilo k dosažení mých cílů. Po dobrém, však, zdvořilou žádostí nebo lstí, nenechává se v podobných případech téměř nic docílit. Toto vyrušování, křik hospodských dětí, presující čas . . . uvedly v zapomnutí ono „rozumně“ a teď už nerozumné rozhodnutí. A znovu poslal jsem triarios do boje. A rozpoutala se nejpříšernější z bitev a trvala **nepřetržitě** do konce a téměř nepřetržitě byl jsem po celou tu dobu soustolovníky aj. rušen.

A ještě jen 2,5 vítězstvícka dobytá: pak už ani stín úspěchu.

A jak taky? Už jen na oko útočila má soldateska a sotva v dáli nepřátelskou linii užířeli, zastavovali se, nazpět couvli jako croisadeuři proti Čechám útočící, sotva šik táboritů se objevil, do zaječích brali, dvojnásob hanebné a směšné u agredujícího. A pohánění vpřed, začli místo s nepřítelem bojovat mezi sebou v jeho dohledu. Spatřiv tento masakr, sestoupil jsem, stále zesílen novými a novými stále přeletujícími ďábly, ze svých posic, a teď jako Friedrich u Kunnersdorfu, nejen že všechna Rusům odňatá děla zase ztratil, ale i o všechna vlastní přišel, tak nejen že všechna má dnešní vítězství v niveč byla uvedena, i mé dřívější akvisice padaly, mizely jedna po druhé: nejen že čerti nedávno mnou povraždění vesměs povstávali z hrobů, šklebice se se zacelenými ranami i všechny perně získané výsledky posledních mých měsíců a let, na nichž 1. říjen

basoval. řítily se v absurdnost a směšnost, vše se řítilo, všeobecná zkáza, ale neustával jsem v boji prasměšném, vždyť zde v hospodě nestačily síly ke zdolání jediného nepřítele, což teprve nových padesáti. Ale **chtěl jsem** i všechny tyto zdrtit zde, **šileně**. Ale tak tomu chce má vezdejší sudba. A jako u Zorndorfu poražení Rusové bojoval jsem až do noci, udržel jsem se v části bitevního pole, stejně jako oni. Ovšem: Je pravda, přiznal se vudce jejich Fermor, že podrželi jsme bitevní pole, jenomže mrtví, ranění a ožralí

Stav můj zprvu nesnesitelný, jako nakonec v lokále, stal se posléze strašlivým. Myšlení, černý, mlhavý, vířivý chaos, prorývaný černými blesky až do konce svěží vůle. Bezmezný vztek leoparda, holemi stále šfouchaného a mřížemi marně lomčujícího, vysokostupňový pocit permanentní nepříjemnosti s bolestí hraničící braly dech. V hlavě to šumělo, všechny věci kolem jako by se zůsile zmitaly, mdloba jako by blíž a blíže kvačila. Jedna, dvě, tři myšlenky se vyhouply, o nichž možno říci: „Na této cestě leží“. Kr. Lear: v celém životě měl jsem podobné sotva třikrát, na okamžik: k ničemu nemám tak daleko jako k zěšení: – s hanbou se přiznávám, že nedovedl bych podat psychologii šilence. – A přiznám se i, že jednou měl jsem chuť i brečet, ovšem jen vztekem. Ale příčina byla číře fyziologická: pivo napojilo slzní žlázy, stejně jako celé tělo, nadbytečnou vodou: ta chtěla ven: a aby účele svého dosáhla, vyvolávala v mozku, – jako přeplněný semenný váček smílné představy –, měkké myšlenky, cituplné, humánní, vysoce ethické. Na tento vzácně umravňující vliv alkoholu neměli by moralisté zapomínat

Marno ostatně ličit lidičkám tento infernalní stav pekelný. Konečně byl jsem jim podmaněn, – **podmaněn vuli** jako jini vášní, bezmocně unášen – neboť vule nechtěla vubec rozhodnout se k osvobozovacímu aktu: neboť změnila se v šilenou, slepou furii. . . . Cítil jsem, že jsem se octl ve stěře Maelstromu, že blížím se k strašnému trychtýři, – mrtvici, omdlení atd. . . . a myslil jsem si: čert vezmi vše, ať už je konec té nejprašivější ze všech nádeničin, která trvá nepřetržitě bez minutové přestávky od 15. mého roku. Ó, který pes mezi bohy chytl mne, blbého hejla, do klece nejpustšího otroctví pomoci v nadidla, že jsem souverainem, že jsem Bohem, – ja, otrapa, který vetřel jsem se na trun boží, – a jak povídá Ziatinka bratru svému Diovi: „Synáčku, který uprdelil jsi se na trun Boha, jako onen ožralý Persán, který v nestřežené chvíli sedl si na trun, z něhož Alexandros právě sestoupil, a rozchechtal se tam, budě pravděpodobně krásný dojem jako Dostojevského ožralý kapitán Lebjadkin na podiu. Alexandros dal mu

useknout hlavu, tebe však potrestala boží prozíratelnost už předem: nechala tě narodit se bezhlavým."

„Jak tu tak spokojeně, blaženě, flegmaticky sedíte!“ řekli mně často lidé, když právě celé peklo se mnou zmitalo. Tentokrát však sebeovládání jistě nestačilo k zatajování. Sedlačiska musila to vidět, musila vidět, jak příjemné jsou mně jejich řeči hned od počátku, ale přesto dobromyslně hovořila na mne dál a dál. „Já na nich vidím, že jsou cvičený pán“, přitlačil se ke mně jeden stařec. „tak bych jich prosil o radu, co se týče toho invalidního fondu“. Nechtěl věřit, že nevím, co to ten invalidní fond je a dobrou čtvrt hodiny vykládal mně, neposlouchajícimu, neodbytně své bolesti. „Ale daj už tomu pánovi pokoj, ať může psát,“ řekl konečně jeden bonhomme. „No jo.“ svědčili jiní, „copak nevidíš, že se na tebe vysere?“ „Já vím, že se na mně vysere.“ odvětil kmet, „a z prdele.“ dodal vážně a hlubokomyslně, zasmušil se a už dal pokoj. V duchu jsem jim vzdával díky za jejich jemnocit, – ale teď okupovali si mne místo něho a nepustili až do konce, – a já, mluvě jen „jo“, „hm“ a tu a tam nějaký, věci se netýkající nesmysl, nakonec postižen i prudkým škytáním po pivě, zápolil jsem bez sekundy oddechu. . . . Jinak počínali si ke mně velmi přátelsky, moji mili dobytečkové, hlavně mé malé fajfce osvědčovali stále pozornost: ještě dřív než já zpozorovali, že zhasla, sami ji, tři současně, zapalovali: musil jsem jim dát z ní zakouřit: pak jako divoši lesklé tretky chtěli můj skřípec, uchopili jej za skla a vrátili tlustě pohnojený; hladili mi, zuřícího nad tím, ruce, stehna a dokonce i, jako bych žena byl, líce. Jindy ani ožrala si to neopovážil, – a oni byli dosud střizliví. . . . Byly to projevy soustrasti? Ne: **to bratříčkovali se velezrádně** s mými poslušnost odepřevšími, spiklými žoldněři, – s nimiž, jednou pro vždy žádám, nechci být ztotožňován. Jsem jen má věčná, věčně neměnná vůle. Člověk není to, co „jest“, ale to, co chce být, stát se, tj. vůle. . . . Ne mně, – mé vzbouřené soldatesce platilo mysticky to hlazení. . . . Rebelie kol mne všude, nejen mé vnitřní stiny, – i tyhle barevné stinečky „praeter me“ konspirovaly proti J. I. V., v tu chvíli zdánlivě bezmocnému, samojedinému v tom pustém nepřátelském příboji, marně volajícimu svou jedinou sestru Černou Ilusi. . . . Ale čerti vědí, na jakých ta černých vejcích seděla.

Jak jsem se dostal odtud? Má vůle na tom zúčastněna nebyla. . . . Nejspíše, že ostatní síly mé duše, vidouce její bezmoc, smílovaly se nade „mnou“ a v okamžiku, kdy nabírala dech, ujal se vlády samy a na nepatrný nějaký popud vystrčily mne ven. De facto byl jsem tedy vyhozen. Za mnou zněl chechtot a odbíjení hodin. Devět

Takhle bit jsem nikdy dosud nebyl.

4. akt

Ponechal jsem teď myšlenkám volnost, neboť musil jsem téměř. První minutu samy se stále vracely pod bič vule, ale chuze, čistý zdravý vzduch, čisté ticho působily blahodárně: nejvíce však tenkrát alkohol. – mmch, vypil jsem dohromady 9 1/2 litru (9 a půl litru) – kdo není mlékař a sodovkář, uzná, že to málo za pět hodin. Jednou z nejužitečnějších vlastností alkoholu je schopnost **rychle hojit**, odplavovat, zapomení přivozovat. – podob. sen a dětství. Již za 5 minut bylo myšlení mě v relativně zdravém toku, na jaký byl bych musil, jsa střízliv, čekat nejméně hodinu, a to ještě za okolností nejpriznivějších. Ale nálada byla při tom tak černá, jako bych byl k večeři snědl Leopardiho, Schopenhauera a Dostojevského. Vládla v ní rozmrzelost a vztek na sebe, opovržení sebou. I počal jsem si celé mé dnešní počínání škodolibě, ukrutně anatomovat, abych je ještě pohrdáníhodnějším učinil, na pranýř postavil. Dařilo se to neočekávaně. . . . hrome, to už nebyl žert. Zrovna jsem se lekl. Jako bych pár facek dostal, jako bych s věže padal. Ale pokračoval jsem. Leknutí a pobouření svědčily toku myšlení. Nové a nové ošklivé sebezpoznatky se vynořovaly, stále častější a jasnější a strašidelnější. – –

Byla to mela, bylo to bití, jiného druhu než před chvílí, ale ještě horší. Něco podobného jsem dřív a potom nezažil. Zprvu vuli vyrovnávány, pak bez ní posléze proti ní, tryskaly stále respekt dnes před ní ztrativši, mstící se myšlenky kopance, prudké, snižující. A netýkaly se už jen dnešního dne: celé minulosti, celé mé osoby a konečně i základu mé filosofie. Nerozum po nerozumu. Bláznovství po bláznovství, po slabosti slabost – převrácenosti, špatnosti mé zavalovaly mne, zastavovaly mne, braly dech, zastavovaly chůzi, zatínaly mě pěsti. Nakonec stál jsem tu, příšerně obnažený, jako nejposlednější tvor na světě – já, jenž ještě před chvílí – nemohl jsem, že! zvolat jako Shakesp. Richard III. hledící na svou minulost. „Vražda, vražda, křivopřísežnictví v nejvyšším, nejstrašnějších stupni,“ ale pamatuju se, že jsem do noci vztekle zasyčel. „Potrhlost, koniny v nejvyšším stupni.“ Často dříve snažil jsem se vytáhnout na světlo své špatnosti, svou špatnost, ale co jsem vytáhl, byly jen drobty, jen stíny, jimž jsem ani nevěřil; teď však svalil se mi na hlavu příliš realní balvan. . . . A po celou hodinku, co návrat můj trval, neustávala tata prutrž sebezpoznaní, toto rojení duchů z podzemních mých jeskyň. . . . Není-li nexus mezi chcáním a myšlením, mezi dostáním bití a vybavováním myšlenek, zajisté jest; každý červený pruh je jen semeno, z něhož vzejde myšlenka, neboť **jediný** význam utrpení je pohanět toto známé nám tvorstvo z jeho bahna ven.

Jaké poznatky to byly? Třeba se většina jich hned nebo později ve stíny rozplynula, k vyspání zbylých nestačil by nový list. – Prostínek to hlavně byly věci: tak: Byl jsem dosud na celé čáře iracionální; byl jsem jen „verfluchene Tugend“ Niet.; horrendně, bláznivě umíněný, umírněný však pranic; netrkej hlavou zeď. Snaž se jen o to, co slibuje plody. Nebud zbrklý, tím více v rozumném vytrvalý. Jdeš-li z Kutné Hory do Čáslavi, nemysli, že musíš jít přes Varšavu. Nechod s plácačkou na lvy a s puškou na mouchy atd. Ale takovéto prostínekosti a všednosti jsou něčím novým a nejsubtilnějším; jen vysocí duchové vědí, co to např. odhodlanost, stálost, síla vítězství; ostatní to jen čenichají. Nejvýznamnější na všem však byly aplikace na můj speciální případ těchto pravd: tedy ne např.: tvá egosolistní praxe musí být vůbec bláznovstvím, nýbrž: takto a takto musíš si při ní počínat, aby bláznovstvím být přestala . . . Šířit se zde o této obsáhlé věci, třeba zde hlavní, nemělo by smysl. – Mezi zrním byly ovšem plevy, – snad víc než zrní –, třeba jsem je v zaslepení prvního nového rozběhu za zrní považoval; mnohé ty rozumnosti a střizlivosti „smrděly“, jak přirozeno, stádností a nízkostí. Tak: „Bud realistou. Dosud honil jsi se, bláznivá mátoha, jen po obláčky, chňapal po nich hrstí, cpal si mlhy jejich pak do kapes . . . K čemu jsou např. tvá Arga, Ziata, Porcia, Thyonea, Orthia, Astrea, Eterna, – Lady Mackbeth, Julia (jeptiška z Calderonova Vyzvání kříže, která z kláštera prchnuvši každého na setkání mordovala), Charlotte Corday (ze sadismu šla zavraždit muže, aby z masochismu docílila gilotiny, – velmi ji hnětlo, že nebyla v žaláři nahá zmrskána, – poznám já perversní oči), Olga Molitor. (kterážto nejspíš že velmi honěnná dáma koukala by asi, v jaké společnosti se to octla) – k čemu jsou? Leda k masturbaci. Popláčáš-li skutečnou nahou prdel kterékoli Mandy, o to víc máš, než kočuješ-li a mučíš-li se třeba v nejživější fantasii s vidinami těmi, oč jasnější je srpeček luny než zbytek jejího kola, měsícem – zemí přízračně – průzračně osvětlený. Ožeň se prase. Najdi si počestné povolání, a jelikož k povolání inteligenta intelligence tvá nestačí, vstup bez meškání do učení k mistru Kryšpinu. Jak idylické bude to v dílně tvé, když večer (vyjma sobotu, neděli a ponděli, kdy hrát budeš v hospodě dardu) žena tvá a mladá její sestra vařit budou večeři, učedníci vesele do dvočků bušit a ty děti své na koleně houpat . . . Můžeš je bez rizika řezat potěhem, i učedníky své i ženu svou i švegruši svou, když zbaběle, nedoveš si najít lepší ukojení sadistních svých sklonů. Pracuj! To je lehčí a užitečnější než myslet, než bojovat. A musíš-li už jednou myslet, tož mysl o něčem **objektivním**. Je to lehčí a užitečnější než snaha cítit se v každý okamžik absolutním. Mysli v nejhorším případě třeba o problému času nebo

bolesti, mnohem lépe však učiníš, učiníš-li objektem důkladného studia např. dějiny sochařství nebo vpádu Čingischánova, ještě lépe nějaké lepidopteron nebo chorobonosného bacila nebo polární záři. Nejlépe, staneš-li se nejužitečnějším členem společnosti, tj. vynálezcem." A tak vážně jsem to vše bral, že ihned k činu přistoupiv, vymyslit jsem si u zmíněného lesíčku, jehož vlastníkem je Mr. Václav Bláha, muž nad jiné ctihodný, vynález, jež jsem ihned pokřtil na Salvaturin. Předpokladem je faktum, co zkusi obyvatelé velkoměsta s nahromaděnou močí, – na ulicích, v kostelech, divadlech, schůzích a m. j.; zvláště dámy mohly by o tom zpívat písničky; kdyby se všechny tělesně i duševně nepříjemné pocity, které v libovolném daném okamžiku mají všichni obyvatelé velkoměsta z toho, že chce se jim chcat, slily v jedno, povstala by bolest, silná dost, aby vorvaně na prach roztrhala lépe než tuna nitroglycerinu. Kdo by zde našel odpomoc, získal by si rozhodně, ať se tomu oslově směji, zásluhy „o trpici lidstvo" nevšední. Salvaturin spočívá ve dvou metr dlouhých gumových rourách, trochu flustších než jitrnice, jež pojmu dva, popř. i více litrů vody. Obtočeny byvše kol mužských i ženských nohou nepřekážejí, i naplněny jsou, ani při chůzi ani sezení ani ležení a nejsou ani pod úzkými kalhotami nápadny, dodávajice naopak pánům se slabšíma nohama robustnějšího, mužnějšího vzhledu. Horní konec připevní se pánům na mrdák, jehož havička je v něm úplně stopena, dámám pak pomocí kostěného kolečka obemkne těsně chcací otvůrek, nejhlavnější je zde způsob připevnění, jež chovám v tajnosti, ochoten však jsa dámám, které by se o to interesovaly, Salvaturin na chcancičky vlastnoručně aplikovat, bych je o výbornosti vynálezu svého přesvědčil. Nu a teď může jak dáma, tak pán kdekoli kdykoli chodě, stoje, sedě, leže beze všeho chcat, a nezpůsobí to ani při nejsilnějším proudu zdaleka takový šelest, jako když mírná, vlhá jarní vlaha snáší se na pokosenou louku. 4krát možno se do vyprázdnění tam vyurinovat. Doporučuje se zvlášt dítkám školním, hlavně takovým, jež stydí se žádat o dovolenou na záchod. Atd: Cena v drob. prod. od 2 K výše, dle quality gummy. –

Byla by to ošklivá sprcha na blázna, ten černý vodo-myšlenko-trysk zespodu ... Nebylo přece jen sladké pro Mme Niobé, když viděla, jak dceruška po dcerušce otvírá zobáček ... Onomu návratu jsem snad zavázán, že také trochu znám „die herzerreissenden letzten Stunden". Niet: dřive čerta mně, stojícímu nade vším, na všem záleželo, věděl jsem nadto, že nic nemohu na věčnosti ztratit: ale oně noci padala i má svrchovanost i panrealisace i skepse ... Padaly povídám ... ostatně lituju, že jsem ty černé příšery srazil dolů, když začly se smát základům

mé filosofie – co počaly povídat, nebylo státné, bylo by to někde ještě radikálnější než můj radikalismus a při tom, paradoxně, tak rozumné – zjevení to mohlo být. Ale člověk má pud „sebezachování“ – nenechá si přece uškubnout najednou celou zeměkouli pod nohama, aby padl do čertví jakého prázdna.

Ale brzo vyléči a vyliže se divoký kocour a smrdutá kuna ze svých ran. Už když jsem domu docházel, stál jsem zas pevně na nové pudě a jásal. „Nedosáhl jsem dnes svého bláznivého cíle, ale za to jsem našel poklad ze všech nejcennější, tj. rozum.“ jak praví Don Quijote. „Ó velký den – den největší mé porážky a největšího mého vítězství. Tato sekunda budíž mezníkem v mém životě.“ A mávl jsem rukou na potvrzení a zpečetění toho jako ve 3 hodiny a na znamení, že nová perioda započiná, zapomínaje, že charakter její podobné bláznovství přísně vylučuje.“ Od této chvíle je mým heslem: vitam impendere rationi. Staň se.“ A k většímu zduraznění ještě jednou rukou prudce hodiv – vešel jsem do domu svého, vlastně tenkrát akciového, citě radost, že tentokrát není pochybnosti, že jsem do „perrody rozumnosti“ vskutku introitum slavil.

Rychle se navečeřev, odebral jsem se, štěstí v srdci, do hostince Mr. Jana Fišmistra. . . Nu a tam jsem dal si hrát z gramofonu několikrát Raimonda a snil přitom blaženě, neotravován myšlenkou, že bude mi kuchat čerty, o Nelle v Engadinu, Arze v peci, o tom, jak kouzla svá zlepšit, aby se mi dryady zjevily, o tom, jak jsem v jeskyni Montesinově Merlina hledal, Bonaparta pod Lakabergem a j. v. Při tom však zároveň mluvil jsem s modřanskými sedláčisky nanejvýš affabilně a láskyplně, takže stále ilusi jsem měl, že jsem andílek z Madonny di San Sisto, – ten levý, co má prsty na držítce: pravý jest odporný a samojediny vyvrací dogma o Raffaelovi jakožto veleknězi krásy.

A spal jsem oné noci krásným spánkem, jakým spí zdatný chlap, jenž se toho dne dopustil vraždy, – spánkem, který se při procitnutí zdá být zahradou hustých růžových snů, na něž přece nezbyla nejmenší upomínka. . .

Vidíte, že morálkou všeho toho dosavadního povídání jsou ošřepané pravdy: „Léčivé učí bolest.“ Aischylos, „Tum bene navigavi, cum naufragium feci.“ jak prý řekl otec Stoy obchodník Zeno, ovšem že latinsky.“

Ale i v těchto, jako vůbec ve všech pravdách, je pravdy jen část – – –

5. akt

Trvá dodnes a skončen bude za statisíciletí. Sebepoznatky oně noci byly jen visi daleké, daleké budoucnosti. snaha: teď budu rozumným největším nerozumem – neomylnou cestou od naufragia k suifragiu. – Konec Dona Quijota jest absurdní a nízký. –

O. miserae hominum mentes. — Jak lehkomyšlně jsem se rozhodl, že budu teď jen rozumným. Jak snadno vypustí se všem lidem z hub výsměšná nebo vážná otázka: „Nu a zmoudřel jsi z toho?“ Je to následek stupidní morální, hlavně křesťanské viry v možnost náhlého napravení. – ach, i moji triarii náleží, přirozeně, ponejvíce k vulgu a meči jejich jsou většinou jen špinavé prádlo ohavné minulosti lidstva. Je to následek nevěle budovat pomalu na daných základech. Za každý krok vpřed smýkne surová ruka člověkem o deset skoku zpět – Ovšem, per mundi ludibriositatem et absurditatem má **současně** pravdu i Zlata: „Vivant skoky, Tito mladounci, chodit se učici bratříčkové Letu, tato božskost u člověka. Jen jimi se někam dojde v myšlení i politice. Co jest odvaha, co heroismus, co **sebepremožení**, co vítězství jiného než skok? Chuži, práci nedojde se de facto nikam, jimi chodíme jen v kruhu, trotlové slepi. Chi va piano v kalhotkách má nasráno, dojde do San Pedeliano a k tomu až ráno, jak už v písmě svatem psáno. Puvod všech neřesti a zla je **srani se**, jak s krásnou výstižností nazývá to lid. A nejdále do výši a krás netušených doskočíme heroickým skokem „sebevražda“ zvaným. Jej umět s veselým opovržením učinit, toť paradoxní cíl všeho žiti pozemského – i nebeského, jen proto se žije.“

Spíše několik na horu se snesších ptáčku vynese je rázem v drápečcích svých v azur, než aby sebepoznatky ony byly mohly přetvořit rychle psychické protoplasma. S nejlepší vůlí a energií nastoupil jsem příští dny dráhu „rozumnosti“. Jediným výsledkem prvních pokusu byla desorganisace a chaos. Nebylo pudy, na níž stoje bych byl mohl strašnou masou svých „nerozumných“ instinktu hnouti; neboť co snažilo se ji hýbat, byly téměř zas jen – ony samy. Každé mé hnutí bylo s novou tendencí v odporu. Byl to absurdní boj A proti A, pozdvihování sebe sama. Bylo to modelování mlžných útvarů. „Počátek vždy těžký.“ děl jsem si a pokračoval. Pokračování bylo ještě těžší a výsledkem hrozil být úplný rozvrat. I zanechal jsem tohoto suicrucifragia a za týden plul jsem zas už vesele ve starých vodách, chodil ve starých svých botách, které třeba špatně pořad byly pro mne lepší než sebekrásnější, ale nešité na mou nohu. S onou svou božskou jistotou instinktu jsem to učinil, které děkuju, že má paradoxní existence zde už tak dlouho trvá; s kterou jsem „řekl ano“ ke všemu, co jsem já, nejen ke svým

imoralitám, ale i slabostem, ...špatnostem" „perversitám" zlovykum, směšností etc., s kterou řekl jsem opovržlivé ne ke všemu, co nejsem já. – např. k celému lidstvu; která příčinou byla, že nechopil jsem se nikdy nijakého „povolání", ani lupičství, ani spisovatelství; která **všechno** po lidsku dobré, jako např. generosní jednání traktuje jako minima, de quibus non curat praetor atd. Ano, zůstanu ti věren, moje amabilis Insania, je mně to přirozeno, vždyť i pouhé slovo „rozum" bylo mi od dětství prudce protivno a jen ta okolnost, že tento pantáta je chotěm milenky mé vůle, starým a protivným, dávala mně k němu jistý respekt. ... „Nečinite dobře," pravil jeden hidalgo bakaláři Garascovi, „že chcete Don Quijota obrátit k rozumu; tím svět nezíská. Rozumných lidí, z nichž jedním jej chcete učinit, má Španělsko milióny, ale blázna, jako Don Quijote jen jediného. ..." Ale nesmysl, vždyť nejsi, Insania, tak špatná, za jakou tě blbci prohlašují. Vše vysoké a božské na zemi, co jiného to než bláznovství? Tak sexuální láska: deifikace červa, – a jelikož iluze je realní, tedy, a ještě lépe, tato realnost iluze, toto sideoxylon; tak poesie „amabilis insania": tak sen: holder Wahnsinn, jak plagueje po zvyku svém Goethe; opojení: vášně; tanec: hraní si. A není blázen ženuška? a nejsou blázni její při každém kroku poskakující směšně kozičky a její manda, tento fraškovitě směšný pinguin? a její ješitné pentličky a kraječky a šátečky a honziky? vesměs blázni. A pitvorná koťátka a všechna zvířátka a nestydaté genitalie – oči kvitky? A děti, a nevzdělání národové a mezi „vzdělanými" všichni moudří a genialní mužové, heroové, světci. Napolione, jenž ukazoval generalům svým svou hvězdu na zemi, Christus, jenž se nabízel, že vystaví za tři dny kostel, – a všichni zajímaví lidé. ... Eheu, jen Mareš, Masarik, Arne Novák (sid venia nomini et homini), Kaizl, Palacký a podobné duchem opuštěné mumie nejsou blázni. ... Vyvolával-li jsem v lesích rusalky a v skalách Merlina, – božinku, nevěří všechny děti ve své pohádky? A dospěli? Ať dá si každý pozor na pocity, jež bude o půlnoci mít, bude-li v umrlčí komoře uzavřen s mrtvolou. A polytheistní národové, např. katoličti, – věřící v myriady zjevujících se svatých, andělů, královny nebe, čertů a jiných subalterních pánů bohu. ... Ale co u dětí, u abnormálních stavů, u divochů a nevzdělaných je odpustitelné, je chorobou u dospělého „vzdělance". Takto má se věc messieurs: Já beru všechno **vážně**, jsem důslednější než vy moderní ploskohlavá, epidermatická havěti, – pardon: své panděro, s cylindry, svou službu, své svini ješitné osůbky a pod. hovno berefe vskutku vážně. Ale jen takováto má opravdovost, ta, v níž vidí Carlyle podstatu „heroa", ta, jež vše uvádí hned v **čin**, jež ve svých myšlenkách a vírách vskutku žije – jako já ve své „panrealisaci", jen ta tvoří vskutku velké lidi

a světodějně osoby, které „přicházejí, majíce moc“: Tolstoj, Hus např. „intelektualně“ sotva na niveau průměrného středověkého literáta stojící. – A není bláznovstvím – – nu krátce „der Schöpfer samt der Schöpfung“: Heine – ? . Hanba pro filosofii, že dosud nevytvořila významný systém: Svět jako komedie, jako hříčka. Vesměs skopčí vážnost, neodvažující se ani vyvodit důsledky ze základní absurdity, kontradikčnosti, antinomičnosti, circulosity psychy neboli světa, z nesporného Goethova: „Die Welt ist selbst ein Widerspruch, und sollte sich's nicht widersprechen?“ – tj. stvořit systém kontradikcionismu: statuovat sublimní spiritualnost fundamentalního, divinního odporování si jako „věc o sobě“ – „Ludibrium“ značí výborně zároveň „hříčku“ a „šaskovství“: proto zvolil jsem si slovo to k označení mého názoru na svět. „Svět jest absolutní hříčka své (= mě) absolutní vůle“: kol této mojí věty nutně se bude točit filosofie příštích věků. – Základní problém zní: „Co je toto vše?“ Jediná poctivá odpověď konečně: **absolutní Nejistota**. Ale to znamená **absolutní**, božskou Volnost, a to značí: svět je to, **co (kdykoli) chce z něho učinit**: má absolutní hříčka. „Absolutní“ jest i to např. co neexistuje, – je naprostý Proteus, ergo není zároveň Proteus. – Ludibronismus a kontradikcionismus vyvráceny by byly, kdyby se samy **in infinitum** nevyvracely – to náleží k jejich podstatě: v tomto čarovném labyrintu vidím **nejzářnější božskost**, oslově samozřejmě sofistiku, zde mmch. zkušební kámen, obdařen-li člověk jedním z nejvzácnějších fenomenů: filosofickým čmuchem. „Svět je má hříčka“ značí vlastně: jest Bůh, jest jen Bůh; neboť Souveraineta a pohrávání si jsou korrelata, souveraineta jest jediné pohráváním si, – pohráváním si ludibriosně jen s sebou samou . . . Sv. j. m. p. jest jen pravou explikaci pojmu Boha . . . Nejen někdy, – vždy jest buffonství, – hluboce vzato –, projevem vážnosti, pravá, nejvyšší vážnost jest vždy buffonstvím . . . Zlobívalo mne dříve, že jsem v šaskovství nemohl najít – zdánlivě – velebnost, nejvyšší poesii, svatost, že ve skurrilním visáži Voltairově i L. Sterneově nemohu najít vznešenost, – a v extasích Březinovy lásky šaskovství . . . ale to proto, že nedoměřil jsem se tenkrát dosud neomezeného božského proteismu ludibriosity světa. Ludibronismus nebyl by ludibronismem, kdyby, jsa tím nejvyšším, nebyl zároveň tím nejnižším –, ale kam až by mne to vedlo.

Noční sebezpoznatky, v nejlepší své části byly jen několik nedovoleně protřenou clonou budoucnosti vržených pohledů na dospělý věk **mé absolutně komandující vůle**, nyní ve mně prvním krůčkem se učící: 2letým jsa děckem přes noc chtěl jsem se stát 20letým mužem aneb naučit nemluvně za několik dní mužné energie, karakternosti, nejvyšší prozíravosti. Dojde, dojde jednou abs. kom. vůle jasně.

jasnovidné síly, ale protápat musí se k ní, problábolit a prokókat, probřečet, probláznit. Síla je nejvyšší ctností, ale není silou a ctností být silným vždy; filistři síly, kteří jen sílu všude vidíce, zavrhuji hned pohrdavě každou slabost, zavrhuji vývin a pokrok, vidíce jen výseček životního procesu; důslední jsouce, musili by kázat: všechny děti buďte uškrceny. Lidé pořád a pořád nevědi, že i myšlenky mají svůj dětský věk, a že mnoho lidí od kolébky až po kmetství nejsou ničím stále jiným, než dětstvím jisté idey. Stav síly **má smysl jen** ve stavu **zralosti**; rozumnost, účelnost: přímě a pevně jíti k cíli: síly možny jsou jen tam, kde dost vysoko jsme vystoupili, abychom mohli přehlížet všechny své věci, kde dost dlouho v domě svém bydlíme, abychom v něm vskutku **domy byli**, mistry byli; jsou strašně deplasovány ve stavech zrání a klíčení: zde hlavně jen **tápání** a všeliké, ne vždy krásné a čestné uhýbání se, proklouzávání, protloukání se, trpělivé svěřování se napospas instinktům a větrům udržuje na životě a pomalu vede vpřed. Stupeň iracionality u lidí – děti udává přesně stupeň jejich novosti a svěcestnosti: stupeň „bláznovství“ – u „genia“ stupeň jeho originality a profuturity; zvoláme-li „svěrázný“, echo řekne „jen blázní“. Goethe, tento pouhý mistr: doma jsoucí: dobrý, starý obyvatel, ale ne dobyvatel, byl v hloubce málo originální a ne dost blázen; naproti tomu popatřme na Rousseaua, Beethovena, Schopenhauera, Poea, Baudelairea, Th. A. Hoffmanna, Grabbeho, Dostojevského, Shakespeara, o kterémžto řekl Goethe: „Kladou-li mne pánové X Y na roveň p. Tiecka, je to totéž, jako já bych kladl sebe na roveň Shakespearovi – – – Shakesp. je „vyšší natura“ než já.“ Klasická vyrovnanost bývá jen chozením po vyrovnaných, vyšlapaných cestách, – jak často jen stádem skotu, jak případ Goetheho zhusta nasvědčuje. Nic není škodlivějšího než aplikovat na své stavy počátku, slabosti, nemoci hodnoty zralosti, síly, zdraví, neboť není pro vyšší lidi – na nichž jediné záleží –, svůdnějším, nic nezdá se jim bezectnějším, než pasivní vydávání se napospas, bidné prozatímní protloukání se atd. Co uškodilo mi nejvíce v životě?: že ode vždy aplikoval jsem v ohromných rozměrech na nutná svoje tápání v noci a v lese maximy síly, platné jen pro chůzi po vyšlapaných, denních a širokých cestách: ale i na „praktické“, materiální věci smí člověk jako já použít maxim. energie jen nanejvýš opatrně: jen v systémech těchto **jen svých už satelitů** vzbudily extravagantní skoky, bloudění, tančení, perturbace mého vnitřního slunce, kapitální perturbace . . . Po léta bylo mým heslem ad ex: „Slovo „nemožnost“ mělo by být vyškrtáno ze slovníku.“ Bonap.: jaké nízkosti mu tanuly, praktickému dobyččátku, při tom asi na mysli? Pravda: umíním-li si, že musím vypátrat zevrubnou adresu nějaké pařížské firmy, zcela nutně cíle toho

dosáhnou při patřičné energii v neabsurdní lhůtě; něco však jiného jest, řeknu-li si: „Ve svém 11. roku, když poprvé četl jsem o Platonových ideách, bleskla mně hlavou idea pojmu toho jak jasná a krásná, jaká nikdy již od té chvíle: nuže a teď chci, teď musím během 2 minut vyvolat ji nebo quasi ji opět: neboť vůle všechno zmůže“ . . . Ale ovšem **náleží to v podstatě** absolutně komandující vůli, k mému věnu takováto věčná, absolutní snaha po neomezené síle . . . Není zbyti a nutno po této strašné cestě dojít až na konec . . . Nekonečná je fragilita mých dětství, paradoxnost jejich dospění, — — — zář konečných plodů. Člověk – Bůh a posléze čirý Bůh. Lidstvo stvořilo si ideu „Boha“. Já stvořím jej samého. Jen hustý kouř nad zapálenou, mokrou hranicí bylo dosavadní lidstvo: já jsem první jeho rudé zbarvení od ztajeného dosud plamene; zmíněný manžel a bratr Ziatinky, Dios, je – ovšem mnohem víc v mé hlavě než dosud na papíře –, první mocné jeho vyšechnutí – první stupeň člověka – Boha; ale zmizí posléze všechn kouř – lidskost a zbude jen čistý plamen — — — Chystá-li se něco zcela nového, ohromného a ohromujícího v lidstvu, nemůže to mít počátky jiné, než jaké ve mně se odehrávají . . . Jako mnozí velcí lidé – co platívají za nejvyšší: jsou skrnaskrz minulost, tak já*) jsem skrnaskrz budoucnost, profuturista, skrnaskrz dítě: ani na okamžik neopouští mne od 20. roku vědomí, že nesu celou budoucnost lidstva na sobě . . . Ale ještě tisíce Mých příštích existencí se ztroskotají, než stane se ze mne Dios, a kolik než čirý Deus . . . Člověk jako Dios nemůže obejmout jiný světový názor než ten, který člověka nejvýše povznáší. Příchod **egosolismu** je nutností psychologickou, afektovou, je kategorickým postulátem velmi vysoko vystoupivší Vůle. Je sice můj absolutní egosolismus, tj. učení, že mimo mé vědomí **naprosto** nic neexistuje, nejpravděpodobnější, nejedokazatelnější, nejstřízlivější, nejfaktičtější, — jen na daném spočívající, nejvědecktější ze všech posibilit, — ale k čertu s tím vším: Co bude platit za pravdu lidstva po milionech let, jednotlivci hned post hoc exilium? Největší pravděpodobnost dneška jest asi „pravdy“ právě nejvíce vzdálena. Ne. Nejedná se o to, co je nejpravdivější, ale o to, co nejgrandiosnější; nemůžeme-li být „pravdiví“, budme aspoň co nejmělejší a nejgradiosnější. Ne ze spekulativních Investigací: z potřeb srdce a vůle zrodily se všechny mocné duševní proudy v lidstvu. Již vystrkuje hrůzný mrak radikálního egosolismu koldokol nad obzor černé své rohy . . . Snad dočkáte se ještě prvních zahřmění . . . Slabých ovšem as: budou to

†). „Já“ jen vzhledem k lidem, „kteří v kultuře něco znamenají.“ jen kdyby ta kultura něco znamenala. Snad žije na zemi několik set lidí rovných mně, moudřejších mne. — že mlčí lépe o sobě než já

nejprve nesmělé pokusy, ukázat, že egosolismus není tak absurdní, jak se lůze zdá, spojené s bidáckým zřikáním se vši egosolistní praxe; po stoletích snad teprve přijde blesk: někdo, kdo půjde až na konec této hrůzně čarovné cesty jako já, blesk z čistého nebe (vide předešlý dopis o 13. srpnu 1909). Já, jenž – „jsem první zábřesk Nesmírného Dne, ale zároveň jeho poledne: Dost. Hled tam na východ: „Hrobově tíše, nehnutě ční tam slabý, studený, zsalalý, strašidelný úsvit. Kdo řekl by, že z něho bude – slunce? Jak male a paradoxně počíná ohromné, neživotně život, příšerně Den.“ Dr. Volný, Zarachoti ty hromečky, jen co zprašivěle lidstvo počne se splachováním ze sebe křesťanské špíny ... Resultantou mého vývoje že je křesťanství, messieurs? Já, absolutní Egodeista, křesťanem, božím psem? Abys do smrti jen dikobrazy sral. Proč to medle myslíš? S kým sdílíš? ... Že oháním se často Brahmou? To je jako byste řekli: „Jsi lupič, ergo náležíš k tlupě Wasiňského.“ Mr. Bůh existuje mně prostě proto, že existuje v psyše idea „nejvyššího“, „zavržení“, aboutissementu, „celku“ atd.: ničeho není mimo duševních stavů, ergo je už tato idea Bohem; vládne psychickou mašinerií, ergo vládne Bůh světem; všechny myšlenky jsou bestioły, svět. Vůle velká bestia: ergo je Bůh sive svět sive psyché „individualní“ bestia ... Ostatně je můj Deus zvláštní pán, jakého by se nerozpakoval ani Nietzsche akceptovat, kdyby byl, otrok, v mládí svém místo omezené hellénské veteši, moderním neřestem, Wagnerovi, Dru Réeeovi věnoval se myšlení o základech filosofie, chci říci, kdyby byl dospěl k egosolismu. Podstatou křesťanství je mně: nádherné vyvinutá otrockost a psovskost na celé linii, třeba maskovaná např. „láskou“, – touto kuriosní, ludibriosní, efflorescencí egoismu – –. Dokažte, monsieur, třeba na základě dopisu tohoto, že oproti mému publikovanému spisu má otrockost a psovskost stouply, je vous prie. Ale vy nejste spokojen s touto formulací: tady: najděte mně v něm jediné křesťanské místo. Mohl byste leda uvést pár veršů azurně fosforeskujících nymf nad Pietrem; ale je vous prie de nouveau, copak jsem já fosforeskující nymfa? ... Je sice pravda, že tomu, co se tam o lásce povídá, já sám v jistém smyslu věřím; ale když Vy jste nezapad ještě do vnitřnosti ludibronismu, v něm najdete vše, vše. Všechny filosofie byly dosud jednostranné, jen můj ludibronismus je všeobjímající. – Aneb určitěji: najděte mně v listu tomto jedinou větu nasvědčující křesťanské pokoře. Co se této týče, vyznám se, že Březina, ce mauvais séducteur, dostal mne kdysi k tomu, že začínal jsem na ni pohlížet s větším respektem, než jsem měl dříve ve zvyku. Zbabělost byla to a sebeodhození. Pokora před nesmírností Boha, scil. před mou „latentní velikostí“ a jak zní ostatní mé termíny, jimiž označuju mě Já na rozdíl od mého já,

– je nesmysl: pokora před sebou je směšnost jako „soucit k sobě“, „mravnost vůči sobě“, i „causa sui“. – je fakticky jen nejvyšší pýchou. . . . A ostatně je Má velikost věc aequivoční. . . . Neboť celý tento „vesmír“ redukovatelný je na mé psychické schema. Ma doktrína totiž jest: nejen prostor: i „myslové vědy“. hmotu tvořím si dle svých **apriorních** mentálních forem a norem: na základě určitého množství hmoty, kterou v daný okamžik „percipuju“, sám si vykouzluju. vytvářuji per projectionem et coniecturas dle a priori ve mně jsoucích zákonů hmotu kol ní a za ní ležící, v prostoru i času: např. z celkového obrazu hvězdného nebe, pouhému oku viditelného, tvoří si mens přísně kausálně a apriorně sama obraz určitých mlhovin v teleskopu, a tvořila by si tak sama, kdyby se jí podaly možnosti, nová a nová hvězdná nebe, in infinitum, lehounce, hravě, samozřejmě. – vše jen jedna forma na dně. Vesmír jest jen dílo mých suchých psychických konjunktur, šablon, schema, a jeho ohromnost redukovatelná na ohromnost mystifikace, – zcela ve smyslu ludibricionismu, česky Volnosti, scil. Boha. Doktrína ta je mmch. též odytím hlavní námitky proti egosolismu, znějící: Můj malý subjekt je neschopen tento nekonečně, mimo něj: jeho vůli a jeho asociace samostatně se rozvíjející vesmír sám ze sebe produkovat. – Vděči-li Březina za své nejlepší okamžiky „mystické poslušnosti“, já svému: Voľo, quia volo. Nedostoupil jsem tak vysoko jako on, – ale to mne nevyvrací. On má pod sebou 2 tisíciletí, – všichni křesťanští světci slétali se jako mýry k jeho oknům svíticím do noci, a nápomocní byli ohavnému tomu čarodějníkovi v jeho kouzlech. Ale koho má pod sebou, koho za sebou absolutní egodeista? . . . Žádný přítelíček za mnou, věčně žádný přede mnou. Ani jediný okamžik můj to nikdy nezatížilo. Jsem tvrdý a chladný jako ocel. Vše se změnilo. Mé hvězdy stoupají, jako vaše klesají. Ukáže se, měla-li pravdu má volnost, největší, jaká kdy v lidstvu dosažena, či vaše otrockost, vy pozemští krtkové a nebeští psi, až tento 5. akt, jako končí na papíru, skončen bude ve skutečnosti.

Napsal jsem Vám toho dost. Též proto, že podobný list posílám Vám naposled. Co si as o mně myslíte, že i tento odhodlal jsem se napsat? . . . Mělo to své dobré důvody. Např. Dost jsem Vám toho o sobě napovídal. – a přece nebylo to vlastně nic, – i tento list je velmi málo -: byl jsem vždy příliš všeobecný, nevysvětloval jsem blíže, utvořil jste si o mně znetvořený obraz, – a to mne zlobilo; dnes bylo mým úmyslem trochu jej korigovat a prohloubit. Atd. . . . Různé nedbalosti dopisu tohoto omluvte bolesti zubu, která mne po značnou část doby, co jsem jej psal, okupovala neméně než on sám. – a jiným vyrušováním. – Kdybyste snad list

ten někam posílal, prosil bych, – třeba sám tak neučiním –, abyste jej rekomandoval: považte, že podepsán je plným jménem. A zavděčíte se mně, nebudete-li se v příštím svém psaní o něm vůbec zmiňovat.

Děkuju za listy, které jsem dnes obdržel. Přijměte upřímnou soustrast k své robotě. To s těmi právy nemyslíte jistě vážně. Pán Bůh sám musil by Vás potrestat za takové svinské hospodářství. Jaké a kdy budou formality, co Vám na technice zbývají? A jaký je Váš duševní stav? Co dělá Váš literární métier? . . . Navštívíte Březinu? . . . Mohl byste mně sdělit, kdo jsou ten Ota a Vilík a j. z Chal. „Vltavy“ –?, popřípadě ještě jiné osobní zajímavosti o této knize? Ale nespěchejte s odpovědí, mně vede se dobře, neboť jsem se všim hotov. Moji domácí Vám gratulují a těší se na Vás. – Sal.

Horoušanky 20. V. 1914

Ladislav Klíma

ILLUSTRATION © JIŘÍ KOLÁŘ
Přebal, vazbu a typografickou úpravu navrhl Oldřich Hamera
20 neprodejných bibelotu pro své přátele vytvořil Oldřich Hamera
PRAHA 1976

